

LASKURI ALGKOOL

A. PARTS
MAJOR

TALLINNAS
1 9 3 3

ARSENAL

TALLINNAS,
Suur Karjamaa tän. 1.

TELEFONID:

Linnast arsenali keskjaam: 426-86.
Arsenali keskjaamast: 3-01 ja 3-63.

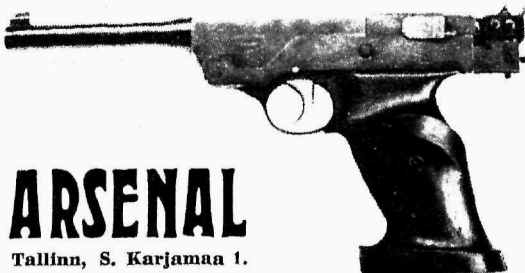
VALMISTAB:

uusi vaba- ja täpsuspüsse inglise ja vene padrunile ja ka üksikuid vintraudu neile;
uuemat tüüpi väikekaliibrilisi täpsuspüsse;
täpsuspüstoleid;
diõtersihikuid, harilikke ja Lyman-tüübilisi;
rõngas- ja tulp-kirpe ja kirbu aluseid;
püssi kontrollabinõusid: õõne kaliibri mõõtmise pulgad, kontrollpadrunid, kuulide kalibreerimise abinõud jne.;
püssi puhastusabinõusid: vardad, nühsed, õli-
toosid jne.;
padrunite laadimise abinõusid:
Jaapani vintpüsside ümbetegemine inglise padrunile.
Harilikkudele inglise vintpüssidele täpsusraudade pealemonteerimine.
Relvade parandamine ja oksüdeerimine (mustamine).

Müük ka järelmaksu peale kuni kuus kuud, ametasutuste või juriidiliste isikute vastutusel või panga garantii vastu.

Minnakiri tasuta.

ARSENAL

Tallinn, S. Karjamaa 1.

Telefonid:

Linna automaat: 426-86.

Arsenali keskj.: 301 ja 3-63.

Soovitame võistluslaskuritele uuetüübilist

täpsus-püstoli kal. 0,22.

Sihiku ja kirbu vahe 275 mm, üldine pikkus 290 mm, kaal 1,35 kg.

Laadimisel raud lahtimurtav, padrunikesta väljahaitjaga.

Päästmine eelveoga ja tundelik.

Mikromeeter-sihik horisontaalse ja vertikaalse reguleerimisega, tundelik ja täpne.

Käepide brovningu või parabellumi tüübiline.

Kõik töötavad osad karastatud, konstruktsioon soliidne.

Võimaldab tabamist 100%.

Seni on käelt lastes 60 lasuga tabatud 531 silma ja 10 lasuga 95 silma rahvusvahelise sihtpildi pihta.

Hinnakiri tasuta.

LASKURI ALGKOOL

A. PARTS,
major

TALLINNAS,
1 9 3 3.

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

426.876

SAATESÕNAKS.

Õige laskuri väljakoolitamine ei seisa mitte selles, et meest kogu aeg juhatakse ja õpetatakse ning laskur ise jääb passiivseks elemendiks laskeasjanduse töös.

Teisest küljest, laskmine on sedavõrt puht individuaalne asi, et laskejuhataja ei suuda sagedasti tungida laskuri sisemusse ja sealt leida tõelisi vigade põhjusi.

On ka olukordi, et laskejuhataja laskuri ettevalmistuse alal ei suuda oma ülesandega hakkama saada, olgugi et tema laskmiste korraldamise ja laskeasjandusliku tegevuse juhtimisel on asendamatu tööjõud. Niisugusel juhul jääb laskur omaette „kobama” ja kui see ei anna talle rahuldavaid tulemusi, võib mees laskmisele hoopis selja keerata.

Kui kõik juhtide ja laskejuhatajate hooleks jätta ning laskur jääb meheks, keda ainult õpetatakse ja juhatakse, siis laskmine küll ei suuda täies ulatuses läbi lüüa.

Eduka laskeasjandusliku tegevuse alusmüüriks on laskuri oma töö, mis seisab asja uurimises, katsetamises ja harjutamises.

Et seda läbi viia, peab laskur tundma neid põhinõudeid, mis laskmise suhtes üles seatud, ja viise, kuidas neid põhinõudeid teostada. Muus osas jääb vabaharjutamine.

Ei või ütelda, et meie laskurid hoole ja innuga edasi ei püüaks, kuid nende töö ei kanna sagedasti soovitatavat vilja just sellepärast, et nad ei ole küllalt teadlikud selles — mida teha ja kuidas teha.

Juhendid laskuril selle kohta senini kahjuks puuduvad. Möödunud aastal ilmunud „Laskuri käsiraamat” on mõeldud laskejuhatajaile ja selle kasutamine laskurite poolt on selle tõttu raskendatud, et raamatus palju materjali, mida laskureile otseselt tarvis ei ole, vaid ainult juhtidele.

„Laskuri algkool” on mõeldud just ülalnimetatud puuduse kõrvaldamiseks. Selles raamatus on toodud ainult see osa materjalist, mida laskuril hädavajaliselt tarvis. Siin on üles seatud need põhinõuded, mille järele laskur peab ennast ette valmistama, ja kätte näidatud viisid, kuidas seda teostada.

„Laskuri algkool” tahab olla laskurile abimeheks ja nõuandjaks ka neil juhtudel, millal tema ei saa juhatust ega õpetust laskejuhatajailt ega teistelt juhtidelt.

Toimides „Laskuri algkoolis” antud juhendite järele, võib mees ennast välja koolitada heaks laskuriks ka ilma erilise juhatuseta.

„Laskuri algkooli” eesmärgiks on meie laskurite juhtimine iseseisvale tegevusele, laskeasjandusliste küsimuste uurimisele ja katsetamisele ning teadlikule harjutamisele.

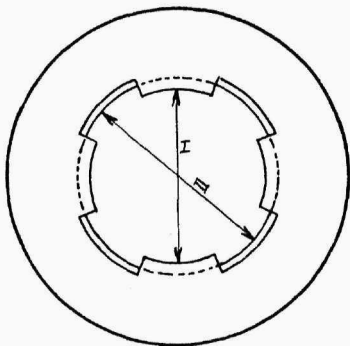
A u t o r.

I. Algmõisteid lasketeooriast.

Lasketeooriast peab iga laskur nii palju teadma, et temal oleks õige ettekujutus kuuli lennust — nii raua õõnes kui ka väljaspool seda — õhus ja ta peab teadlik olema teguritest, millised mõjutavad kuuli lendu.

1. Kuuli liikumine rauas ja õhus.

Vajutades triklile vabastatakse lööknõel ja see oma vedru surve all tormab edasi ning purustab sütiku. Sütiku purustamisest tekib säde, mis läbi sütiku pesas olevate aukude süütab rohu laengu, millest tekivad püsirohu gaasid. Gaasid tungivad igale poole laiali. Tahapoole sulgeb neile tee püssi lukk, külgedele minna ei lase neid raua seinad, mis selleks otstarbeks

Joon. nr. 1.

I — õõne läbimõõt vindi hurjadel,
II — kuuli läbimõõt.

on gaaside suurima surve kohal paksemad tehtud. Kõige nõrgemat vastupanu gaasidele annab kuul

ja gaaside tõuke mõjul hakkab ta piki raua õõnt edasi liikuma. Raua õõnde on tõmmatud vindid (v. joon. nr. 1) ja kuul oma külgedega lõikab vintidesse, mille tõttu saab keerdliikumise oma telje ümber.

Keerdliikumine antakse kuulile selleks, et tema lend õhus oleks püsivam, sest iga keerdliikumisega keha püsib kindlamini kui ilma selleta (näiteks keerlema pandud vurr).

Kui kuuli püssirauast väljajõudmisel tema lendu ei mõjutaks kõrvalised tegurid, lendaks ta raua õõne telje suunas otse edasi ja ta kataks iga sekundiga ühesuguse pikkusega maa (v. joon nr. 2).

Joon. nr. 2.

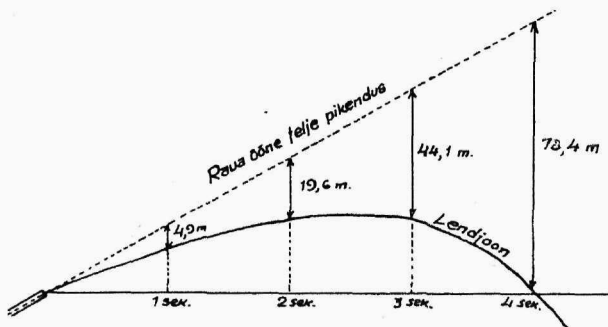
Kuuli lendjoon õhuta ja maakera külgetõmbamise jõuta ruumis.

Kuid silmapilgust, mil kuul raua suudmest välja jõuab, hakkavad tema lendu mõjutama kaks alalist jõudu:

- 1) maakera külgetõmbamise jõud ja
- 2) õhu takistus.

Kuul nagu iga õhust raskem keha ei püsi toetuseta õhus ja kukub alla. Iga õhus viibimise sekundiga suureneb kukkumise kiirus. Lendaks kuul sarnases ruumis, kus peale maakera külgetõmbamise jõu mingisuguseid teisi kõrvalmõjusid ei oleks, kuuli lendjoon omaks loogasarnase kõverjoone kuju (v. joon. nr. 3). Niiviisi lendaks kuul õhuta ruumis.

Rauast välja jõudes hakkab otsekohe kuulilennu peale oma mõju avaldama peale maakera külgetõmbamise jõu ka õhutakistus. Õhk, nagu igasugune teine kehagi, nõuab temast läbitungimiseks teatavat jõudu. Kuul puurib õhku sisse, hõõrudes oma välispinnaga vastu õhuosakesi, mis vähendab kuuli lennu kiirust iga õhus viibimise sekundiga.

Joon. nr. 3.
Kuuli lendjoon õhuta ruumis.

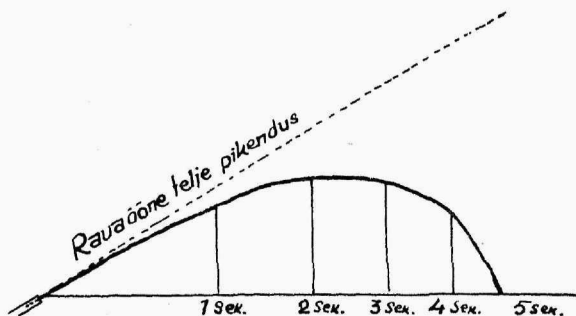
Tähendab, ühest küljest iga sekundiga lüheneb kuuli lennutee pikkus, kuid teisest küljest iga õhus viibimise sekundiga suureneb ka kuuli allalange mine esialgselt suunast.

Neil põhjusil ei ole kuuli tegelik lendjoon korrapärase looga kujuline, vaid tema tagumine haru on järsum (v. joon. nr. 4).

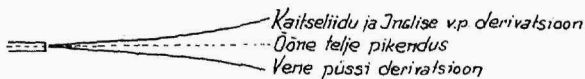
Need on alatised kuuli kõrvalekaldumised temale antud lennu suunas kõrguti.

Kuul omab veel teise kõrvalekaldumise, millega laskuril tuleb ka arvestada, s. o. derivatsioon.

Nimelt kuul saab raua õõnes keerdliikumise oma telje ümber ja see keerdliikumine kestab edasi ka lennul õhus. Keerlema pandud vurril näeme, et see kaldub kõrvale keerlemise suunas. Samuti ka kuul omal lennul kaldub kõrvale ja nimelt sinna poole, kuhu poole keeravad teda vindid.

Joon. nr. 4.
Kuuli tegelik lendjoon.

Joon. nr. 5.
Derivatsioon.

Vene vintpüssil on derivatsioon paremale, sest selle püssi vindid lähevad vasakult, üles, paremale. Inglise ning Kaitseliidu „303” püssil on derivatsioon vasakule, sest nende vintidele on antud vastaspidine suun.

2. Hajumine.

Ühest samast püssist ja ühe sama laskuri poolt ühesugustes tingimustes väljalastud kuulid ei jookse ühte punkti (peale juhuslikkude), vaid hajuvad teatavale pinnale laiali, millist pinda nimetatakse hajumispinnaks.

Kuulide hajumise tekkimist põhjustavad: relv, laskemoon, laskur ise ja lõpuks ilmastiku olud.

Püssiraud saab iga lasu ajal isesuguse võnkumise, olenevalt rohulaengust ja kuuli jämedusest; olgugi, et padruneid valmistatakse äärmise täpsusega, ei ole nad ja nende osad täpselt ühesugused. Nimelt tulevad lahkumineku kuulide kaalus, kuju, läbimõõdus, laengu kaalus j. n. e. Need erinevused on küll äärmiselt väikesed, kuid siiski oma mõju avaldavad kuulide kokkujooksu peale.

Laskur peab küll kõik lasketegevused iga lasu andmisel läbi viima täpselt ühesuguselt, kuid inimene ei ole masin ja võtetes tulevad ette väikesed lahkumineku. Neid võib ette tulla sihtimisel, asendi võtmisel, palgepanemisel, laekaela haaramisel, kukepäästmisel j. n. e. Need lahkumineku ei tarvitse suuredki olla, kuid kuulide laialijooksu nad tekitavad.

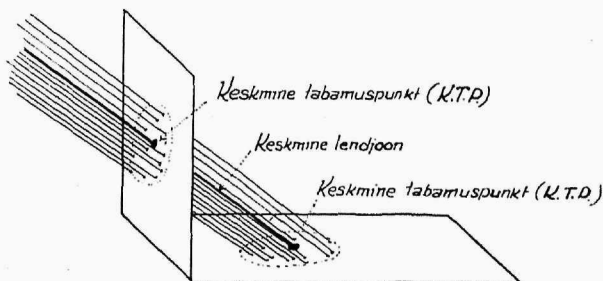
Lõpuks ka ilmastiku olud on muutlikud. Harva tuleb ette juhtumeid, mida saab lasta täpselt ühesugustes tingimustes. Õhu liikumine ja selle suun (tuul) on muutlikud, samuti muutmatud ei ole ka õhusoojus ja valgustusolud.

Kogusummas need väikesed põhjused sunnivad pea iga kuuli ise lendjoont mööda märki jooksmata ja

sellest tekivadki hajumispinnad, ilma et laskur selles sugugi süüdi oleks.

Absoluutselt ühte auku kõiki kuule lasta ei saa, kuid laskuri võimuses on oma tabamuste hajumispinna suurust viia minimaalsete piirideni. Selleks on tarvis täpset ja hästi viimistletud tööd.

Kuulide hajumine ei ole juhuslik, see sünnib kindlate hajumisreeglite järele.

Joon. nr. 6.
Kuulide hajumispinnad.

Kuulid jooksevad tihedamini kokku hajumispinna keskkohas ja äärtel hõredamini. Pinna keskkohas võib oletada üht tabamispunkti, mida nimetatakse keskmiseks tabamispunktiks (K.T.P.).

Kuulid asetuvad sümmeetriliselt, s. o. ühepalju kuule läheb K. T. P. läbitõmmatud horisontaalsest joonest nii üles- kui ka allapoole. Samuti ka paremale ja vasakule.

Hajumispinna keskkohas, milles asub pool osa kõigist kuulidest, nimetatakse hajumispinna südamikuks. Süda-

mikku, samuti ka kogu hajumispinna suurust, mõõdetakse selle ringi raadiuse järele, millesse mahuvad kuulid.

Näiteks $R_{50} = 5$ cm tähendab, et kuulide vihu südamik mahub ringi, mis tõmmatud raadiusega 5 cm. $R_{100} = 12$ cm tähendab, et kogu hajumispind mahub ringi, mille raadius 12 cm.

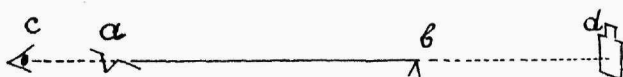
Tabamispiltide väärtuse hindamist toimetatakse peamiselt kuulide vihu südamiku järele. Tuli on mõjuv, kui „südamik” on viidud märgi peale.

Tabavaks loetakse tuld siis, kui K. T. P. ühtub märgi keskkohaga.

Arvestada ei tule n. n. „üleaisa” visanud kuulidega, need tulevad hoopis kõrvale jätta. Kuidas seda teha, on seletatud käesoleva raamatu leheküljel 71.

3. Definitsioone ja mõisteid.

Laskeasjanduslikus tegevuses tuleb ette rida asju ja nähteid, milliseid tuleb alati täpselt ja õieti nimetada.

Joon. nr. 7.

Sihtjoon (a—b) ja sihtimisjoon (c—d).

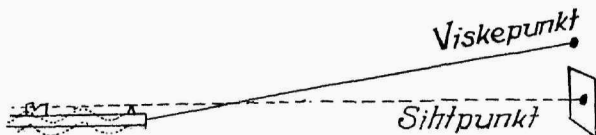
Tähtsamad nendest on: **sihtjoon**, s. o. joon, mis sihikusälgu keskkoha selle äärte kõrgusel (dioptri ava keskkoha) ühendab kirbu harjaga (rõngaskirbu keskkohaga; v. joon. nr. 7).

Sihtimisjoon on joon, mis läheb laskuri sil-

mast läbi sihiku sälgu ja üle kirbu harja sihtpunkti (v. joon. nr. 7).

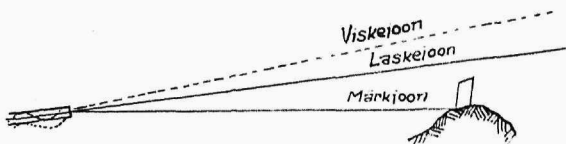
Sihtpunktiks nimetatakse punkti, kuhu on suunitud sihtipandud relva sihtjoon püssi märki juhtimisel (v. joon. nr. 8).

Viskepunkt on punkt, kuhu suunitud relva sihtjoon tõeliselt sel hetkel, mil kuul raua suudmest välja jõuab. Raua võnkumise ja laskuri vea tõttu võib viskepunkt sihtpunktist hoopis lahku minna.

Joon. nr. 8.
Sihtpunkt ja viskepunkt.

Laskjoon — sihtipandud relva raua õone telje pikendus (v. joon. nr. 9).

Joon. nr. 9.
Jooned.

Viskejoon — pikendatud raua õone telg sel silmapilgul, mil kuul rauast välja jõuab (v. joon. nr. 9).

Raua vibratsiooni tõttu ei ühtu viskejoon pea kunagi laskejoonega.

Laskehorisont — laskehorisondiks nimetatakse horisontaalset pinda, mis läbib sihtipandud relva raua suuet.

Sihtnurk — nurk sihtimisjoone ja laskejoone vahel (v. joon. nr. 10).

Tõstenurk — nurk laskejoone ja laskehorisondi vahel (v. joon. nr. 10).

Viskenurk — nurk viksejoone ja laskehorisondi vahel (v. joon. nr. 10).

Joon. nr. 10.
Nurgad.

Algkiirus. Algkiiruseks nimetatakse kiirust, millega kuul raua suudmest välja lendab. Kaitseliidu „303” ja Inglise vintpüssidel on keskmiselt 730 meetrit sekundis ja Vene vintpüssidel 880 m/sekundis.

Laskur, nimeta kõiki laskeasjanduslikke tegureid, mõisteid ja nähteid õigete nimetustega. Igale lapsele oma nimi!

II. Lasketegevused ja nende põhioõued.

Püssilaskmine koosneb reast lasketegevustest, milliseid tuleb enne üksikasjaliselt selgeks õppida ja kätte harjutada, kui tegelikule laskmisele asuda.

1. Sihtimine.

Sihtimine on õige sihtjoone juhtimine sihtpunkti (v. joon. nr. 11).

Sihtjoon on õige siis, kui on võetud „tasane kirp”. Teiste sõnadega: sihtimisel tuleb tasane kirp sihtpunkti pihta juhtida.

Joon. nr. 11.
Sihtimine.

Tasane kirp.

Kirp on tasane:

1) kui lahtisel sihikul kirbu hari on sihiku sälgu keskkohas ja sälgu ülemiste äärtega tasa (v. joon. nr. 12);

2) dioptersihikul kirbu hari on dioptri ava keskkohas (v. joon. nr. 12).

Rõngas ja nuppkirpude kasutamisel tuleb rõnga või nupu kese võtta dioptriava keskohta.

Laskur, võta alati „tasane kirp”!

Kuulide juhtimiseks soovitavasse punkti ei tohi

võtta kirbu harja kõrgemale ega madalamale; paremale ega vasakule.

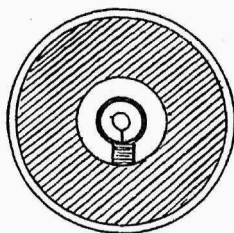
Laskmisel peab kirp alati olema — tasane, sest kuulide tabamuskohta muudetakse:

- 1) sihtpunkti muutmisega ja
- 2) sihtimisvahendite ümberasetamisega.

Kirbu asetuse muutmisega sihisälgus või dioptriavas seda teha ei tohi!

Tasane kirp
dioptersihikul.

Tasane kirp
lahtisel sihikul.

Joon. nr. 12.

Valesti võetud kirp.

On kirp küll sihiku sälgu keskel, kuid hari ulatab üle sälgu äärte, on kirp jäme ja kuulid jooksevad kõrgemale ning kaugemale; asetatakse kirbu hari madalamale (vaata joon. nr. 13)

Joon. nr. 13.

Madal kirp.

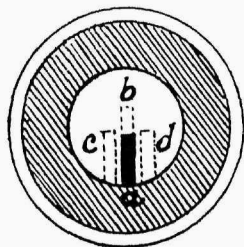
Paremale hoitud kirp.

sihiku sälgu äärtest, on kirp madalam ja kuulid jooksevad alla poole ning annavad puudulennu.

Võetakse küll kirbu hari sihiku sälgu äärte kõrgusele, kuid kirpu ei asetata sälgu keskele, siis tuleb ette kas:

paremale hoitud kirp (v. joon. nr. 13) ja kuulid jooksevad paremale, või

vasakule hoitud kirp ning kuulid jooksevad vasakule.

Joon. nr. 14.

Valesti võetud kirbud.

Dioptriga sihtimisel võivad samad vead ette tulla. (Vaata joon. nr. 14: madal kirp — a; jäme kirp — b; paremale hoitud kirp — d ja vasakule hoitud kirp — c).

Pea meeles, et valesti võetud kirp viib kuulid kaugemale kõrvale. Kui kaitseliidu „303” ja Vene vintpüssidel võtta kirbu hari sälgu põhja, siis kuulid jooksevad 300 m peal terve arssina (70 cm) võrra alla poole. Hoitakse kirbu hari vastu sälgu serva, siis samal kaugusel kuulid jooksevad 50 cm kõrvale sinna poole, kuhu kirp hoitud.

Inglise vintpüssil kirbu hoidmine vastu dioptri raami viib kuulid kõrvale 25 sm.

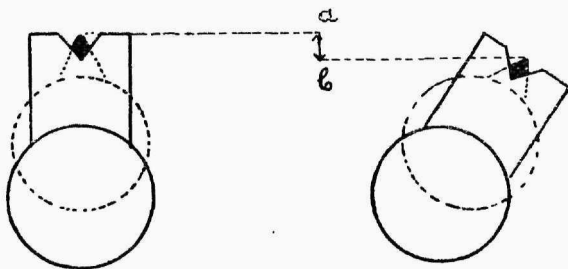
Et nendest vigadest pääseda, laskur, võta alati „tasane kirp”.

2. Püssi längutamine.

Sihtimisel ja kukepäästmisel hoia püss alati loodis.

On püss lüngus paremale, jooksevad kuulid paremale ja alla poole; vasakule lüngutatud püss viib kuulid vasakule ja alla (v. joon. nr. 15).

Laskmisel kuni 600 m iga kraad püssi lüngutamist viib kuulid kõrvale iga 100 m paal 10 cm.

Joon. nr. 15.

Loodis püss. Paremale lüngus püss.
 Joon. a b näitab, palju on lüngus püssi kirp madalamal loodis püssi omast.

Püssi loodisolekut kontrolli sihiku ülemise ääre järele: see peab olema loodis.

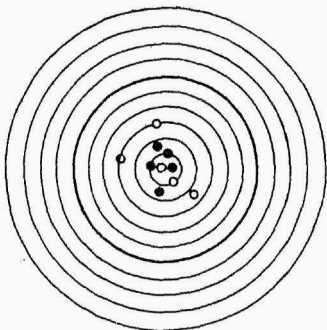
3. Laekaela haaramine.

Haara laekaela imevalt!

Haara laekaela alati ühelt kohalt!

Haara laekaela alati ühesuguse pingega!

Kui haaratakse laekaela iga lasu ajal ise kohalt ja isesuguse pingega, laskmise ajal haaramise pinget muudetakse, siis kuulid annavad 100 m pealt 10 cm suurema tabamispinna (v. joon. nr. 16) kui laskmisel õige ja ühtlase haaramisega.

Joon. nr. 16.

- Õige laekaela haaramisega antud lasud.
- Vale laekaela haaramisega antud lasud.

Õige on laekaela haaramine siis, kui:

1) pihk on terve, randmest saadik nagu laekaela külge kinni imenud, nii et pihu ja laekaela vahele ei jääks vaba ruumi ja

2) põial asub terve na põigiti laekaela peal ja tuleb keskmise sõrme esimese liikme kohale (v. joon. 17).

4. Püssi palgepanemine.

Püssi peab palge tõmbama!

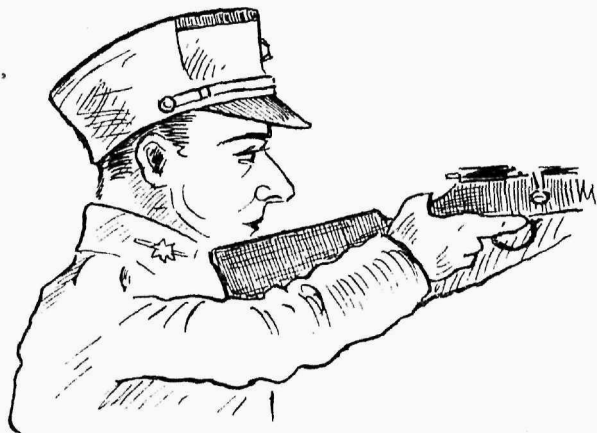
Joon. nr. 17.
Laekaela õige haaramine.

Palgetõmbamiseks tõstetakse püss üles umbes kamala laiuse kaugusel eespool keha ja kui püss on jõudnud silma ja märgi kõrgusele, siis püss tõmmatakse tihedalt vastu õla (v. joon nr. 18) aga ei litsuta õlga ettepoole vastu lae kaba. Samuti ei tohi püss-

si palgepanemisel õlga üles tõsta. Püss tuleb palge tõmmata nii, et laekaba satuks õlaõõnsusse. Laekaba ei tohi tulla vastu õlaluud ega ka käsivart.

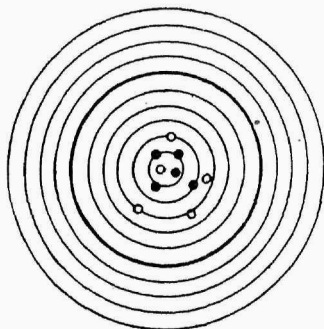
Õlg ise peab jääma paigale!

Iga lasu andmise ajal tõmba püss õlga ühte ja samasse kohta ning ühe ja samasuguse pingega.

Joon. nr. 18.
Püssi palgetõmbamine.

Kui laekaba tõmmatakse õlga ühe lasu ajal keskkohaga, teise lasu ajal ülemise nurgaga, kolmanda lasu ajal alumise nurgaga, või tõmmatakse teda kord vastu õlaluud, kord vastu käsivart, kord vastu rinnaluud, või tõmmatakse õlga iga lasu ajal isesuguse tugevusega, siis kuulide hajumispind suureneb 100 m. pealt lastes 10 cm võrra (v. joon. nr. 19).

Joon. nr. 19.

- Õige palgepanemisega antud lasud.
○ Vale palgepanemisega antud lasud.

Kuidas kätte õpida õiget palgepanemist?

Pigista oma silmad kinni ja tõmba püss palge nii, et ta seal oleks tugevasti ja mugavalt. On püss kohal, siis avasihitja silm. On sul tasane kirp silma ees, on ka palgepanemine õige.

Harjuta palgepanemist nii kaua, kuni püssi palgetõstmisel alati tasane kirp silma ees oleks! Siis on õige palgepanemise koht käes.

5. Kukepäästmine.

Kukepäästmise reeglid.

Kukepäästmine on kolmveerand laskuri tööst. On kõik laskevõtted õieti tehtud, kuid kukke päästetakse halvasti, ei saavutata ka häid tabamusi.

Kukepäästmise sisu seisab selles, et laskur päästmise silmapilgul püssi sihist ära ei tõmbaks. Sellepärast tuleb kukke päästa kindlate reeglite järele, milledest vankumatult kinni pidada. Need põhireeglid on järgmised (v. joon. nr. 20):

1) vajuta triklile sujuvalt, s. o. vajuta ühetaheliselt ja ladusalt, ilma peatusteta ja nõksudeta;

2) vajuta triklile selle liikumise suunas. Vastasel korral kisud püssi sihist ära;

3) päästa trikkel sõrme esimese ja teise liikme vaheko-
haga või keskmise
liikmega;

Joon. nr. 20.
Kukepäästmine.

4) päästa trik-
kelt ainult sõrmega,
ilma et käsi või kä-
sivars hakkaks lii-
kuma;

5) ära katkesta
triklile surumist, kuigi sihtjoon veidi kõigub. Su-
rumise katkestamine viib püssi hoopis sihist ära.
Alles siis, kui sihtjoon sihtpunktist tunduvalt
kõrvale kaldub ja tundub, et päästmist ühetasaselt
ja sujuvalt ei saa lõpule viia, võta püss palgest,
oota veidi ja alga siis uuesti;

6) kõige õigem kukepäästmise viis on „trikli
lahtipigistamine”, mis seisab selles, et päästmiseks
ei suruta üksi sõrmega triklile, vaid surutakse ka
pöidlaga ülalt vastu samasuguse pingega kui
triklile. „Trikli lahtipigistamine” kindlustab kuke-
päästmise trikli käigu suunas ning ei kisu püssi
viltu päästmise hetkel;

7) iga laskur peab katsetama, kas temal on
sobivam päästa esimese või keskmise sõrmega.
Keskmise sõrmega päästmisel on see paremus, et
võimaldab kindlamat laekaela haaramist ja triklile
vajutamisel sõrm ei „kisu” kõrvale.

Praktilisi näpunäiteid kukepäästmiseks.

Ära venita liialt triikli päästmisega, sest liig pikaldane päästmine põhjustab päästmist „nõksude kaupa“, mis viib püssi ära õigest laskesuunast.

On püss eelveoga, siis viiakse triikkel tõmbepunkti ühe võttega otsekohe, kui püss palge pandud; selleks vajutatakse triiklile, kuni tundub takistus. Kui püss on täpselt sihti pandud, päästetakse lõplikult tõmbepunktist, suurendades rõhumist triiklile.

Ilma eelveota püssidel vajutatakse triiklile ühetasaselt kogu aeg algusest lõpuni.

Eriti suure tähtsuse omab kukepäästmine laskmisel püsti. Kui lamades ja põlvelt laskmisel püssi hoidev käsi enam-vähem toetatud ja püssi hoidmine stabiilne, siis püsti laskmisel seda enam ei ole tol määral.

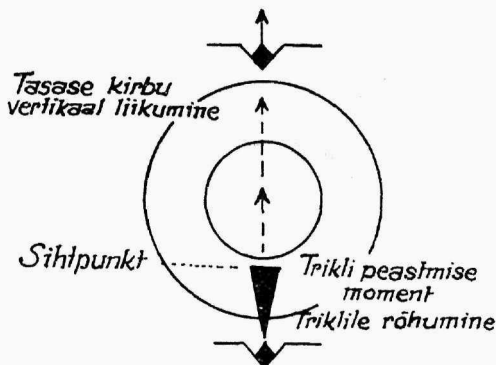
Lasuandmisel on laskuril sooritada korruga kaks ülitähtsat toimingut: sihtida ja kukke päästa. Mõlemale toimingule korruga täit tähelepanu pühendada ei suuda ükski inimene, üks nendest tegevustest peab toimuma automaatselt, alateadlikult.

Reegliks on:

- 1) kogu tähelepanu sihtimisele ja
- 2) kukepäästmine peab sündima „iseenesest” sel hetkel, mil püss sihis.

Laskuri sõrm peab olema nii välja koolitatud, et ta kuke päästaks ilma laskurilt käsku saamata just sel silmapilgul, mil laskur otsustas lasku anda.

Püsti laskmisel ei suuda ükski laskur püssi nii kaua liikumatult sihis hoida, kuni tema saaks korralikult kukke päästa. Sellepärast ei tohi korrata laskuri suurimat viga: enne püss täpselt sihti panna ja alles siis kukepäästmisele asuda. Kui nii toimida, siis on püss juba ammu enne sihist ära, kui kukk päästetud.

Joon. nr. 21.
Kukepäästmine lähenemisega.

Triklile surumine peab käima koos sihtjoone lähendamisega sihtpunktile.

On kaks tunnustatavat kukepäästmise viisi püssilaskmisel.

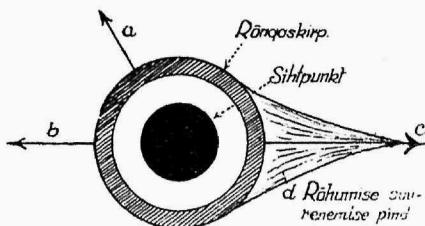
Esimene viis: **Lähendamisega** (v. joon. nr. 21). Füssile antakse vertikaalne liikumine üles-alla; mõned suurlaskurid teevad esimesed liigutused isegi üle kogu märklaua.

Niisugune vertikaalliikumine on mõeldud selleks, et ära hoida kõrvalekaldumisi külje suuna-

dest, sest iga ese, mis omab pendli liikumise, ei kaldu kõrvale oma liikumise suunast.

Neid liikumisi lõpu poole teha aeglaselt ja koos liikumisega toimetada ka kukepäästmist. Laskuri sõrm peab olema nii välja koolitatud, et sihtjoone lähenemisel sihtpunktile suureneb rõhumine trikkile ja kukk päästetakse just sel silmapilgul, mil sihtjoon jõudis sihtpunkti. Harilikult sünnib päästmine lähenemisel alt-üles.

Teine viis: Paigalhoidmisega (v. joon. nr. 22).

Joon. nr. 22.

Kukepäästmine paigalhoidmisega.

Püss sihitakse välja sihtpunkti pihta. Loomulikult ei suuda laskur püssi liikumatult paigal hoida nii kaua, et rahulikult kukke päästa. Püssi suue teeb väljahüppeid igas suunas, nagu seda näitavad nooled a, b ja c. joonisel nr. 3.

Laskur ei tohi esimesel hetkel, mil püss sihis, kukke päästa. Seda peaks ta siis tegema „näpsavalt” ja „rebimine”, see kukepäästmise kurjem vaenlane, on määdapääsematu. Tuleb lasta püssi oma jagu „ära tantsida”, siis jäävad kõrvalhüpped rahulikumateks ja kui püss „rahunenud”, võib ka

päästmisega alata. Päästmine sünnib nii: kui laskur viib püssi tagasi sihtpunkti, hakkab tema sõrm ka triklile suruma ja see surumine suureneb sihtjoone lähenemisega sihtpunktile. Sõrm peab selle töö tegema laskuri teadmata ja päästma just tol hetkel, kui sihtjoon on täpselt sihtpunktis. Rõhumise suurenemine on näidatud joonisel nr. 22 pinnal d.

Kukepäästmise edu oleneb suurel määral sõrme tööst. Päästab sõrm õigel ajal, tuleb ka hea tabamus.

Esimest päästmisviisi on soovitamam kasutada laskmisel lahtise kirbuga ja teist viisi — laskmisel rõngas kirbuga.

6. Laskeasendid.

a) Laskeasendist üldse.

Reeglid laskeasendite kohta määravad ainult kindlaks, mis teatavas asendis teha võib, mida mitte. Lubatud piirides asendi sissevõtmine on laskuri isiklik asi. Laskuri eesmärgiks ja peamiseks ülesandeks on:

- 1) valida omale mugavaim ja kindlaim asend ja
- 2) kord valitud asendi stiilist alati kinni pidada.

Asendistiile ei tohi muuta alatasa nagu labakindaid. Ainult pikaajalise harjutamise ja asendi kohendamise järele saab kätte asendi, millest kõige mõnusamalt tuld antakse.

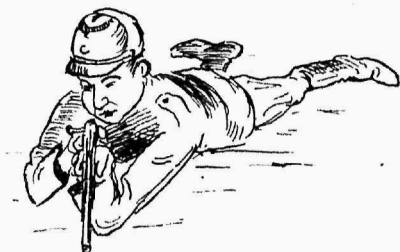
Asendi stiili väljakujundamisel peab iga laskur toimima täiesti iseseisvalt. Nagu üks mees ei saa teisele naist võtta, nii ei saa üks teisele peale sundida mingisugust kindlat asendi stiili.

Asendite tarvis on üles seatud kindlad põhinõuded. Nendest peab laskur vankumatult kinni pidama; muus osas võib tema vabalt toimida, kui tema ei eksi põhinõuete vastu.

b) Laskmine lamades käelt.

Asendi kirjeldus.

Laskur lamab kõhuli maas. Keha ülemine pool toetub mõlemale küünarnukile; käte küünarvarred

Joon. nr. 23.

Laskmine lamades käelt.

(küünarnukist kuni randmeni) ja relv peavad olema selgesti nähtavalt tõstetud lahti maapinnast või alusmatist.

Lamades käelt asendi põhinõuded.

Laskuril asuda pool viltu laskesuunale. Kui palju viltu võtta, oleneb laskuri keha iseäraldustest.

Seda peab tegema järgmistel põhjustel:

— laskuri püssihoidev käsi ulatub nüüd kaugemale välja ja saab paremini haarata püssi;

— püssi saab asetada sobivamalt õlga.

Püssi hoidev käsi asetada täiesti ristloodis püssi alla (v. joon. nr. 23).

See on küll üks ebamugav asi ja nõuab harjumiseks pikemat aega, kuid möödapääsematult vajalik. Kui hoidekäsi lastakse viltu, jooksevad ka kuulid viltu.

Iga lasuandmisel võtta täpselt ühesugune asend.

Katselaskmised põhjendavad seda nõuet kõige paremini. Kui iga lasu ajal muuta küünarnukkide asukohta, keha ümber asetada, püssi mitmesuguselt kauguselt haarata, siis kuulid annavad 150 m hajumispinna 15 cm suurema, kui normaalselt.

Püssi hoitakse hoidekäega ja tõmmatakse palge kukkepäästja käega. Hoidekäsi (harilikult vasak) ainult hoiab püssi. Kõige õigem hoidmise viis on: püss lebab vabalt käe peal. Ei tohi laadi haarata tangidena, see toob kaasa väljavisked. Sõrmed võivad lebada õrnalt vastu laadi.

Palgetõmbamisest ei võta hoidekäsi mingisugust osa, see töö jääb täies ulatuses kukkepäästja käe hooleks.

Hoi oma keha ülemist osa kõrgel! Vale võte on ennast nagu mutt maa sisse süüa. Lamades laskmine on silmale kõige raskem ülesanne. Mida kõrgemale tõstame keha esipoole ühes peaga, seda normaalsem on nägemine. Mida madalamal keha ja pea, seda rohkem tuleb „altkulmu” piiluda. „Altkulmu” piilumine ongi, mis halvendab lamades laskmise tulemusi, sest siis ei ole sithpunkti peale suunitud silma võrukile tundelisem osa, vaid see osa, millega vaatlemine ei ole kõige teravam.

c) Laskmine põlvelt.

Põlvelt laskmisel on Eesti laskurile sobivamad kaks stiili:

- 1) kõrge asend ja
- 2) madal asend.

Põlvelt asendi kirjeldus.

Laskur põlvitab ühel põlvel. Põlvitaja jala põlv ja jalanina peavad puudutama maad või alusmatti. Jala lapiti ja istmiku alla asetamine on lubatud.

Püssikandva käe küünarnukk toetub reiele või on põlvest üle lastud, nii et käsivars küünarnukist kõrgemal toetub põlvele.

Joon. nr. 24.
Laskmine põlvelt. Kõrge asend.

Kõrge asend.

Laskur istub täie raskusega jalakanna peal. Hoidja käe küünarnukk toetub reie lihastele taga-pool põlve nukki (v. joon. nr. 24.).

Niisugust stiili harrastavad peamiselt tüsedad laskurid.

Kukkepäästvat kätt on soovitav öla kõrgusel hoida, et võimaldada paremat püssi õlgatõmbamist.

Joon. nr. 25.
Laskmine põlvelt. Madal asend.

Poolmadal asend.

Laskur istub lapiti asetatud jalal. Keha antud ettepoole ja võib laskuda täie raskusega esijalale (v. joon. nr. 25.).

Käsivart võib kaugemale ette üle põlve nuki ulatada, et käsivarre lihaksed toetuksid põlvele.

Niisugune kägar asend on eriti kindel.

Põlvelt laskmise põhinõuded.

Kord valitud asendi stiilist pea alati kinni. Kui asendi stiili sagedasti vahetada, siis ei õpita ühtegi

stiili õieti ära, sest et põlvelt asendi õieti kätte harjutamine nõuab aastaid.

Käsivars küünarnukini hoida täiesti ristloodis püssi all. Põlvetasendi tuumaks on kindel ja mugav istumine jala kannal või lapiti oleval jalal. Peatähelepanu juhtida sellele, et jalg, millele toetatakse küünarnukiga, ei liigahtaks külje suunades.

d) Laskmine püsti käelt.

Asendi kirjeldus.

Laskuri keha toetub jalgadele mingisuguse muu toeta.

Laskuri käsivars võib olla surutud vastu keha, kuid ei tohi tugeneda lisatugedele.

Püsti asendi liigitus.

Vastavalt püsti asendist antava tule iseloomule, liigineb see asend:

- 1) kiirtule andmise asend ja
- 2) pikaldase punkti tule asend.

Püsti asend kiirtule andmiseks.

Kiirtule andmisel on püsti asendi iseäralduseks see, et püssi hoidja käega tuleb püssi võrdlemisi kaugelt haarata. Mida kaugemalt haarata, seda kindlam on püssi hoid (v. joon. nr. 26.).

Kuid püssi paigal hoida saab ainult äärmiselt lühike aja jooksul ja niisugust haaramist võib kasutada ainult näpsava ja kiirtule andmisel.

Pikaldase punktule asendid.

Siin eraldatakse kaks stiili:

1) rinna stiil ja

2) puusa stiil.

Rinna stiil (v. joon. nr. 27.).

Joon. nr. 26.

Püstilaskmine kauge haaramisega.

Seda stiili kasutavad peamiselt tusedakehalised laskurid. Nad toetavad oma püssihoidjat kätt vastu rinda.

Puusa stiil (v. joon. nr. 28).

Pikakäelised ja kõhnad laskurid toetavad püssi-
kandja käe küünarnuki vastu puusaluud. Selle
juures tuleb keha tahapoole painutada.

Põhinõudeid püsti asendi kohta.

Jalad hoida harali pool viltu laskesuunale. Ha-
rali hoidmise suurust saab järgmiselt kätte: jalad

viiakse järkjärgult
nõksude kaupa
laiali kuni harude
vahel tekib väi-
ke valutunne; siis
tõmmatakse jalad
koomale, et see
tunne ära kaob.
Nüüd on paras
laius käes.

Joon. nr. 27.
Püstilaskmise rinna stiil.

Esijala väljasuu-
nimisel tuleb püü-
da seda suunida
võimalikult tulista-
tava märgi poole.
Piiriks on siin
nõue, et jala ette
suunimine ei ta-
kistaks mõnusat ja
tugevat püssi pal-
gepanemist.

Põlved hoida vabalt, lödvendamata ettepoole
ja pingutamata tahapoole. Et põlvede värise-

mist ära hoida, tuleb jala ninasid sisse, või välja-
poole keerata, kuni põlvedes tekib kerge väänd-
tunne.

Keha raskus asetada mõlemale jalale ühetasa-
selt. Ainult puusa stiili kasutamisel lasta keha
raskus tagumisele
jalale.

**Eriline tähelepa-
nu käelihaste ja õla
peaühistegevusele!**
Paljude laskurite
suur viga on järg-
mine: on laskur
otsuse teinud
triklit lõplikult
päästa, laseb te-
ma enne tegelik-
ku päästmist oma
lihased, mis seni-
ni pingutatud, lõd-
vaks. Lihased
lõdveneivad seega
enne kui tekib
lask. Suure vae-
vaga ja tahtepin-
gutusega püstita-
tud ehitus püssi

Joon. nr. 28.
Püstilaskmine puusa stiil.

laekaela ja pära ümber hävib silmapilkselt ega ole
imestada, et seesuguse ebamäärase ja lõdvendatud
lihastemassi vastu tugenedes püss ei anna häid
tulemusi. Sellest hoidumiseks: hoida alal pin-
gutus kuni kuul rauast välja jõuab!

e) Laskmine istudes.

(V. joon. nr. 29.)

Istudes laskmisel laskur istub maas või matil. Küünarnukkidega võib tema toetuda mõlemale põlvele.

Matt ei tohi olla lasketasapinnast kõrgemal kui 15 cm.

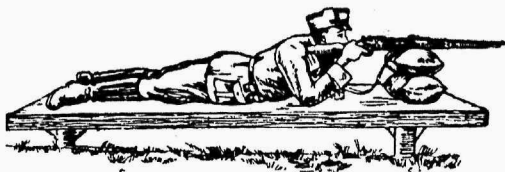
Joon. nr. 29.
Laskmine istudes.

f) Laskmine lamades toelt.

Asendi kirjeldus.

Lamades toelt laskmisel on laskuri keha täiesti laskesuunas või õige vähe viltu sellele (vaata joon. nr. 30).

Püssi hoiab vasak käsi alt kabaraua juurest. Õlgatõmbamist toimetatakse ainult kukepäästja käega.

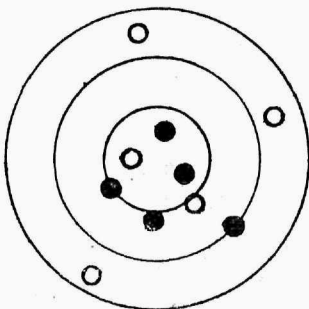

Joon. nr. 30.
Laskmine lamades toelt.

Toelt laskmise põhinõuded.

Aseta püss iga lasu ajal toele ühe ja sama kohaga! Õige koht toele asetamiseks on püssi raskuse keskkoh, mis asub umbes sihiku kohal.

Kui iga lasu ajal asetada püss toele ise kohaga, suureneb kuulide hajumise pind 150 m kauguselt laskmisel 10 cm võrra (v. joon. nr. 31).

Joon. nr. 31.
Toele asetuse mõju laskmisele.

III. Püssi puhastamine ja hoolekanne.

1. Püssi puhastamise ja hoolekande vajadusest.

Püssi laskevõime oleneb suurel määral tema seisukorrast; hästi hooldatud püss laseb kogu oma eluaeg hästi.

Sõjaväe vintpüss on äärmiselt tundeline relv. Vähemgi tähelepanematus ja hooletus tema vastu rikub ka parima püssi ära.

Püssi hoolekande raskuspunktideks on:

- 1) raua õõs ja
- 2) raua asetus lael.

Sellest tingitult on püssiomaniku peamisteks muredeks:

- 1) raua õõs alati puhas hoida ja
- 2) püssi ennast nii hoida, et raua asetus lael ei muutuks teistsuguseks, kui see on mõeldud püssi konstruktori poolt.

Nendest kahest põhinõudest täpsalt kinni pidades muutub püssi hoolekanne muus osas lihtsaks asjaks.

A.-S. „Odori“

tuntud

püssiõli

püsside puhastamiseks ja hoidmiseks

nahamääre „ESTOL“ ja veesaapamääre „PÖDER“

on tarvilikud igale kaitseliitlasele.

Ostke ja proovige!

2. Raua õõne puhastamine.

Raua õõne kurjem vaenlane on — rooste. Rooste püssil — on häbipuna laskuri palgel.

Kui ükski kord raua õõs pärast laskmist puhastamata jätta, annab see lohakus ennast otsekohe tunda. Õõne seintele tekib rooste. Selle tõttu raua õõs kaotab oma sileduse ja hakkab kergesti „nikelduma” (s. o. kuuli kattelt metallkillukesi kinni püüdma). Järeldusena tulevad halvad lasketagajärjed.

Rooste rikub ka padrunipesa, mille tõttu padrunite rauda juhtimine saab raskendatud.

Kui raua õõnt järjekindlalt halvasti puhastada või hoopis puhastamata jätta, muutub raud peagi kõlbmatuks.

Pikemaajalise laskmise ajal tuleb raua õõs umbes paarikümne lasu andmise järele läbi tõmmata, et kõrvaldada tahma ja „nikeldust”.

Igale laskmisele peab tingimata järgnema raua õõne täielik puhastamine, et vältida rooste tekkimist.

Õõne puhastamine sünnib kahte moodi, kas:

1) raua õõs tehakse lõplikult puhtaks korruga või

2) pärast laskmist sooritatakse ainult eelpuhastamine, kuna lõplik puhastamine („järelpuhastamine”) ette võetakse hiljem.

Õõne lõplik puhastamine.

Õõnt korruga ja lõplikult puhastada saab tulise soodaveega.

Tuliseks aetud veele lisatakse juure soodat, nii

et saab 5—10% lahund. Selleks lisatakse igale vee liitrile juure peotäis supisoodat.

Enne veega puhastamisele asumist tõmmatakse raua õõs kuiva tropiga läbi, et kõrvaldada püssirohu tahma ja nikeldust.

Joon. nr. 32.
Raua õõne pesemine tulise veega.

Siis pannakse nühise ümber kaltsu- või takutroop, mis käib tihedasti raua õõnes, ja lükatakse raua õõnde tagantpoolt.

Püss torgatakse suuet pidi vette (v. joon. nr. 32) ja hakatakse puhastusvardaga töötama nagu pumbaga. Tuline soodavesi tuleb koos tropiga raua õõnt mööda üles ja peseb selle puhtaks. Et vesi on soodane, lahundab ta raua õõnes olevad rohu-

gaaside ja sütiku plahvatusainete jäänused ja viib need õõnest välja.

Kümmekond kordse tulise veega läbitõmbamise juures saab rauaõõs täiesti puhtaks ja vabaks igasuguseist happeist.

Pärast veega läbitõmbamist peab rauaõõs absoluutselt kuivaks nühitama ja siis sisse õlitatama. Jääb raua õõnde, eriti vindi põhjadesse, vähegi niiskust, tekitab see õli all roostet.

Sellepärast õõne kuivatamisel nii kaua troppe vahetada ja läbi tõmmata, kuni tropid on täiesti kuivad ja neile tekib kerge metallisina.

Õõne puhastamine tulise soodase veega on väga kasulik ja otstarbekohane, kuid nõuab äärmist täpsust ning ettevaatlikkust. Vähemgi lohakus ja eksimine puhastamisreeglite vastu toob õnnetuse kaasa.

Reeglid, milledest vankumatult kinni pidada, on:

— vesi peab olema tuline, aga mitte leigelt soe;

— vesi peab liikuma ainult raua õõnt mööda ja seda ei tohi lasta teistele püssiosadele, välja arvatud raua suue, millega tuleb püss pista vette; eriti ei tohi vesi sattuda lae ja raua vahele;

— pärast veega puhastamist tuleb raua õõs hõõruda absoluutselt kuivaks.

Teine veega puhastamise viis on vee valamine läbi raua õõne. On küllaldane, kui läbi õõne valada 3—4 liitrit tulist soodastatud vett. Valamist toimetatakse raua tagantpoolt ja sellekskasutada eritrehtrit.

Veevalamisel ei tohi ühtegi tilka sattuda raua ja lae vahele!

Puhastamine püssiõliga.

Osutub raua õõne puhastamine tulise soodastatud veega mingisugusel põhjusel võimatuks, tuleb puhastamist toimetada püssiõliga. Selleks on soovitatav kasutada mõnda universaal püssiõli, mida valmistatakse ka kodumaal, nagu: „Kalitõl”, „Junol”, „Passol”, „Odor” j.n.e.

Õliga puhastamisel ei saa õõnt korraga puhtaks, sest et õli ei pese gaaside ja muid jäänuiseid raua pooridest välja, nagu seda teeb tuline soodastatud vesi. Õli ainult neutraliseerib õõnes olevaid gaase ja neid gaase, mis raua pooridest välja tulnud. Et gaaside väljatulemine kestab 8—10 tundi, siis peab raua õõs kogu selle aja jooksul õli all seisma. Nüüd, kus gaaside tekkimine lõppenud, võib raua õõne lõplikule puhastamisele asuda.

Sellega puhastamine jaguneb kahte ossa:

- 1) eelpuhastus otsekohe pärast laskmist ja
- 2) järelpuhastus vähemalt 8—10 tundi pärast laskmist.

Eelpuhastus.

Eelpuhastus on töö, mida laskur peab sooritama laskerajal otsekohe pärast laskmist. Selleks:

Tarvitage ainult

püssiõli „Kalitõl”

mis leiutatud Lääne maleva Risti malevkonna pääliku Joh. Lillioja poolt ja kaitseliidus tarvitusel olnud juba nelja aasta jooksul.

JOH. LILLIOJA,

Risti apteek — Läänemaal. tel. Risti 8.

1) õõs kuiva tropiga läbi tõmmata, et õõnest kõrvaldada tahma ja

2) õõs hästi paksult sisse õlitada universaal püssiõliga.

See ongi kogu eelpuhastus.

Laskur, võta omale reegliks: **Pärast viimast lasku õlita raua õõs rikkalikult sisse!** See hoiab „koorukeste” tekkimisest raua õõne seintel ja hõlbustab tunduvalt pärastist õõne puhastamist.

Järelduhastus.

Järelduhastus on õliga puhastamise tuum ja tähtsaim osa.

Puhastamist alatakse kuiva tropiga ja troppe vahetatakse mitmekordse läbitõmbamise järele, kuni õõs kuiv. Siis tõmmatakse õõs läbi õlitatud tropiga ja selle järele jällegi kuivade troppidega, kuni tropile ilmub kerge metallisina.

Korraliku universaal püssiõli kasutamisel saadakse juba ühekordse, äärmiselt kahe-, kolmekordse õlitamisega raua õõs puhtaks.

Ei saada seda, tuleb puhastamist jätkata ning vahetevahel raua õõnt õlitada.

Puhastamine peab kestma nii kaua, kuni puhtale kuivale tropile ilmub kerge metallisina. Metallisina ei tohi ära segada hariliku mustusega.

On metallisina käes, võib õõnt sisse õlitada.

Raua õõne sisseõlitamine.

On raua õõs täiesti puhtaks ja kuivaks hõõrutud, õlitatakse ta sisse. Selleks mässitakse nühist ümber nii jäme tropp, et seda saaks kerge survega

läbi raua õone lükata. Tropp lastakse püssiõliga tublisti läbi imbuda ja lükatakse kord läbi õone ja tõmmatakse tagasi.

Nüüd raua õõs püsib puhtana nii kaua, kui kaua õli hoiab õone seinu kokkupuutumise eest õhuga, mis kutsub välja roostetamise.

Õone puhastamise reeglid.

— Hoia üleliigse hõõrumise eest, see kulutab vindid ära. Mitte tropp ei tee raua õõnt puhtaks, vaid püssiõli ja tuline soodavesi. Tropp viib ainult mustuse raua õõnest ja tropiga tehakse õõs kuivaks.

Sellepärast ära tarvita liig tihedat troppi.

— Puhasta õõnt tagantpoolt (v. joon. nr. 33). Selleks on tarvis pikka puhastusvarrast. Ka ta-

Joon. nr. 33.
Õõne puhastamine tagant.

Joon. nr. 34.
Padrunipesa kaitsja.

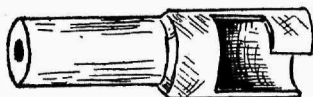
gantpuhastuse korral on soovitav lukukotta panna padrunitesa kaitsja (v. joon. nr. 34), sest muidu võib vardaga õone tagumise otsa loperguseks kulutada.

Eestpoolt võib õõnt puhastada ainult siis, kui puuduvad pikad puhastusvardad.

Puhastamisel raua suudme poolt peab ilmtingimata kasutama suudme kaitset (v. joon. nr. 35).

Kui puhastamisel teras- või raudvardaga suudme kaitset ei kasutata, hõõrub varras rauasuudme loperguseks ja püss hakkab loopima.

Õõne puhastamiseks asetatakse püss lauale või mõnele muule kindlale alusele, et õõne läbitõmbamist saaks horisontaal suunas läbi viia.

Joon. nr. 35.
Rauasuudme kaitseja.

— Kasuta paraja jämedusega troppe, sest liigjame tropp kulutab raua õõnt kiiresti ja kasu temast ei ole mingisugust.

3. Püssi muude osade puhastamine.

— Iga laskmise järel lukk lahti võtta, selle osad ära puhastada ja kergelt sisse õlitada. Erilist tähelepanu juhtida sulu esiotsale, et sinna ei tekiks lööknõela augu ümber põletist.

Laskurid ja jahimehed!
Tarvitage universaalpüssiõli ja püssipastat
„JUNOL”, mida valmistab
JOH. LILLIOJA,
Risti apteek — Läänemaal, tel. Risti 8.

— Iga laskmise järele padrunipesa hoolega ära puhastada sinna tekkinud mustusest. Selleks kasutada puhastuspulgakesi (v. joon. nr. 38).

— Kaitseliidu .303" püssil alati lahti hoida rauakambri ülal seinas olevad augukesed; kui need ummistuvad, hakkab püss halvasti laskma.

— Hoolega ära puhastada sihtimisvahendid (kirp, sihik, diopter j.n.e.), nii et need takistuseta töötaksid.

— Püssi metallosad pühkida puhtaks ja kergelt püssiõliga ära õlitada, nii et pinnale jääb vaevalt märgatav kord.

— Püssi puuosad kuivaks ja puhtaks pühkida.

4. Puhastus- ja korrashoiuabinõud ja nende kasutamine.

Tingimata vajalised puhastus- ja korrashoiuabinõud on:

- 1) rauasuudme kaitsja,
- 2) padrunipesa kaitsja,
- 3) nühised,
- 4) puhastusvarras,
- 5) puhastusnöör,
- 6) puhastuspulgakesed,
- 7) puhastuskaltsud või takud,
- 8) püssiõli,
- 9) hoolekande kotike.

Rauasuudme kaitsja.

Puhastamist eestotsast lühikese terasvardaga ei tohi toimetata ilma suudmekaitsjata.

Suudme kaitsja asetatakse raua toru otsa ja kee-
ratakse õnaraga kirbu taga (v. joon. nr. 35).

Suudme kaitsjat võib ka ise teha puust, kuid
valmistamise juures peab peamist rõhku sellele pa-
nema, et:

1) kaitsja õõne telg oleks täpsalt
ühel joonel raua õõne teljega ja

2) kaitsja õõs oleks täpsalt ümmar-
gune.

Padrunipesa kaitsja.

(V. joon. nr. 34.)

Padrunipesa kaitsja ülesanne on hoida raua õõnt
loperguseks kulutamise eest tagantpoolt. Kaitsja
pannakse lukukotta nii, et ta seal ei loksuks. Seda
abinõu võib iga laskur omale ise puust valmistada.

Valmistamisel kinni pidada põhinõuetest:

1) padrunipesa kaitsja ei tohi luku-
kojas loksuda,

2) tema õõne telg peab olema ühel
joonel raua õõne teljega ja

3) kaitsja õõs peab olema täpsalt
ümmargune.

Nühised.

Nühised on abinõud, mis pannakse puhastus-
varda otsa ja mille peale mässitakse puhastuse
kalts või takud. Iga sõjaväepüssi juure kuulub
kindel mudelipärane nühis.

Eriliselt soovitav on kasutada jõhvharju. Need
hõlbustavad tunduvalt laskuri tööd:

1) laskmise ajal tahma väljalükkamisel raua
õõnest;

2) tahma väljalükkamisel pärast laskmist ja enne raua õõne õlitamist.

Jõhvharjale ei ole tarvis enam kaltsu ega takku peale mähkida.

Puhastusvarras.

Kaitseliidu .303" ja vene vintpüssidele on kaasa antud mudelipärased puhastusvardad. Nende puu-

Joon. nr. 36.

Pikk puhastusvarras

duseks on, et nad on liig lühikesed ning ei võimalda täies ulatuses õõne läbitõmbamist tagantpoolt. Nendega saab puhastada ainult suudme poolt ja tingimata peab selle juures kasutama suudme kaitset.

Iga korralik laskur, kellel oma püss ja selle kor-rashoid kallis, peab muretsema omale erilise pu-hastusvarda (v. joon. nr. 36).

Eripuhastusvarras on küllalt pikk puhastamise läbiviimiseks padrunikambri poolt. Ta on varus-tatud käepidemega, mis hõlbustab töötamist ja var-ras pöörleb omas käepidemes, mis soodustab varda läbilükkamist rauast.

Puhastusnöör.

Kui laskuril puudub puhastusvar-ras või nühis, või need mõlemad, siis ei ole see põhjuseks raua õõnt puhas-

tamata jätta. Siis on mees kohustatud ise omale valmistama „puhastusnööri”.

Selleks kasutada harilikku ja küllalt kõva nööri, mille keskele tehtud silmus puhastustropi vahele panemiseks (v. joon. nr. 37). Puhastusnööri kasutamisel peab püssi varustama nii suudme kui ka padrunipesa kaitsjatega, sest nöör kulutab raua suuet ja tagumist õõne otsa veel kiiremini loperguseks, kui raudvarras.

Joon. nr. 37.
Puhastusnöör.

Puhastuspulgakesed.

Puhastuspulgakestega puhastatakse padrunipesa ja kõiki püssis ja selle osades leiduvaid auke, õnaraid, lõhesid j.n.e.

Ettekirjutatud mõõte neil pulgakestel ei ole. Iga laskur võib neid ise puust valmistada oma püssile sobivuse kohaselt.

Joonisel nr. 38 on antud tähtsamate pulgakeste kujud.

Puhastuskaltsud ja -takud.

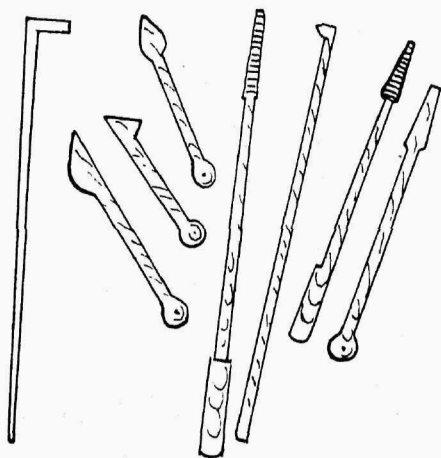
Puhastustroppideks on kõige parem kasutada õhukesi ja puhtaid kaltse.

Kaltsude puudumisel võib tarvitada ka takke, kuid viimaseid tuleb enne tarvitamist hoolega „l u u d e s t” ära puhastada.

Püssiõli.

Püssiõlil on kaks ülesannet täita:

- 1) raua õõnt puhastada, s. o. neutraliseerida õõnes tekkinud happeid ja soole ning
- 2) raua õõnt hoida rooste eest, s. o. õõne seinu kokkupuutumise eest õhuga.

Joon. nr. 38.
Puhastuspulgakesed.

On n.n. universaalseid õlisid, mis mõlemaid ülesandeid täidab korraga, ja eriõlisid kummagi ülesande tarvis eraldi.

Universaalseid püssiõlisid valmistatakse ka kodumaal ja nendest tuntumad on: „Kalitõl”, „Junol”, „Odor” ja „Passol”. Universaal õliga pu-

hastatakse püssi ja määratakse ka alalhoidmiseks sisse.

Eriõlidest kasutatakse:

lehelist õli õõne puhastamiseks ja
määrde õli õõne sissemäärimiseks
alalhoidmise otstarbel.

Lehelise õli kasutamisel silmas pidada, et pärast puhastamist raua õõs saaks lehelisest õlist absoluutselt puhtaks tehtud. Jäab vähemalgi määral lehelist õli raua õõnde määrde õli alla, on õõne roostetamine möödapääsematu.

Hoolekande kotike.

Igal korralikul laskuril peab olema hoolekande kotike, mille ta alati kaasa võtab püssiga välja minnes. Kotikest võib laskur ise teha ja ta peab suuruselt tasku mahtuma. Riide sort ei ole tähtis, kuid soovitamam on veekindlast riidest valmistatud kotike.

Hoolekande kotikeses hoitakse hädavajalisemaid püssipuhastuse abinõusid, materjale ja muid vajalisi abinõusid. Esimeses järjekorras peavad kotikeses olema:

- 1) nühis ja jõhvhari,
- 2) topsikene püssiõliga,
- 3) puhastuskaltsud või takud,
- 4) puhastusnõör (kui varrast või nühist ei ole),
- 5) kirbunihutaja (kui mees sellega varustatud),
- 6) varda pide (vene ja kaitsileidu püsside tarvis),
- 7) puhastuspulgakesed.

Suurlaskurid, kellede abinõude tagavarad rikkalikumad, kasutavad nende paigutamiseks väikesi käsikohvreid.

Harilikke laskureid rahuldab küllaldaselt ka korralikult sisustatud „hoolekande kotike”, mida hõlbus taskus kaasas kanda.

5. Püssi hoidmine.

— Püssi hoitakse sellekohases püramiidis päästetud kukega; Vene püssidel tehakse lukud lahti ja kukk keeratakse maha (vasakule vinnast ära).

— Püss peab alati kaetud olema tolmu ja mustuse eest; ei saa kogu püssi katta, siis kaetakse vähemalt raua suue ja lukukoda.

— Püramiidi puudumisel hoitakse püssi seinal naela otsas, kus ta ees ei ole lastele ega teistele.

— Püssi ei tohi asetada sooja ahju ega külma välisukse juure, mis võib tekitada lae „kiskumist”.

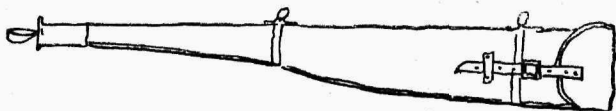
— Külma ilmaga ei tohi püssi otsekohe viia sooja tuppa, vaid teda tuleb lasta enne jahedas ruumis „välja higistada”.

— Püssi ei tohi lasta kukkuda, ei tohi püssiga ega püssile anda hoope: selle tagajärjel raud muudab oma asetust lael ja püss muudab oma jooksu ning hajumine suureneb.

— Püsside hakistamisel peavad hakid nii tugevad olema, et need ümber ei kukuks. Haki ümberkukkumisel võib püss vigastatud saada, eriti õrnad sihtimisvahendid. Kardab laskur haki ümberkukkumist, on õigem püssi pikali maa peale panna, luku käepide vastu maad.

— Vankril või vagunis sõitmisel tuleb püssi käes hoida või nii ära panna, et ta ei saaks põrutusi ega tõukeid.

— Iga laskuri esimesejärguliseks mureks on muretseda omale püssi kott (v. joon. nr. 39). Kotis

Joon. nr. 39.
Püssi kott.

hoitakse püssi paremini alal ja eriti on kott kasulik püssi kandmisel. Püss on kotis kindlamini hoitud igasuguste välispidiste vigastuste eest.

6. Püssi ülevaatus.

Iga laskur peab oskama oma püssi üle vaadata. Seda peab tema tegema enne laskmisele minemist.

Püssi ülevaatuset toimetatakse järgmiselt:

a) Rauda õõne ülevaatus.

— Puhastatud raua õõs ühes padrunipesaga läbi vaadata suudme poolt, samuti ka padrunipesa poolt varustamatu silmaga või õõnevaateklaasiga, juhtides raua suuet või rauakambripoolset otsa valguse poole.

Selleks tuleb raud seada nii, et õõs oleks valgustatud kord suurema, kord nõrgema valgusega,

siis paistavad kõik raua õõne juures ettetulevad puudused ja vigastused selgemini silma.

b) Täägi ülevaatus vene püssil.

— Täägi järelevaatusel kontrollida: kas tääk ei ole kõver. Selleks vaadata laekaelalt täägi terale, mille pikendatud joon peab asuma piirides sihiku-raami ja laekaela vahel;

— kas ei ole täägil piki-, põik- või keerdloksumist, mida võib avalikuks teha võttega — haarates püssi täägitera keskpaigast;

M ä r k u s: Täägi kõverus ja loksumine avaldab mõju laskmisele.

— kas õigesti liigub (pöördub) täägi kaelus täägi torul; kas ei ole tal loksumist ja kas kinnitab ta tugevasti täägi rauale.

c) Sihtimisvahendite ülevaatus.

— Teha kindlaks, kas ei ole kirp paigast ära nihkunud; kas ei ole ta hari kõver või taotud; kas kirbu alus ei ole lahti (kaitseliidu ja inglise püssil).

— Kirp peab täiesti mustatud olema.

— Sihiku raami järelevaatusel veenduda:

— kas ei ole sihiku raam kõver või viltu peale asetatud; kas ei riiva raam allalaskmisel sihiku liistu servi (vene püssil) või sihiku raami vedru kanda (kaitseliidu püssil);

— kas ei loksu raam külgepidi ja kas ei ole märgata veel mõnd muud viga;

— kas sihiku raam on kindlasti toetatud püstseisakus sihiku raami vedruga ja kas ei ole tal kalakut ette- või tahapoole;

— kas sihiku raami kaelus liigub ühtlaselt sihiku raamil ilma hõõrumiseta; kas kaelus kinnitub hästi raami igal jaotisel ja kas kaeluse lõks on korras;

— eriline tähelepanu juhtida sihiksälgule; sellel ei tohi olla mõlke ega tükkeid; sihiksälg peab alati mustatud olema.

d) Varraste, kruvide ja rõngaste ülevaatus.

— Kas puhastusvarras keerab ennast hästi varda pesasse (vene püss) või kas hoiab ülemise hoidrõnga lõks varrast pesas kinni (kaitseliidu püss);

— kas hoidrõngad ei ole üleliia pingutatud või liig lahtised;

— kas toe- ja sabakruvid ei ole üleliia kinni keeratud või liig lahtised;

—kas raua kate on korralikult sobitatud rauale.

e) Luku ülevaatus.

— Kas lukk töötab korralikult. Selleks lukk sulgeda, kukk vabastada vinnast: lukk peab vabalt liikuma ja löökraud liikuma energiliselt ning hõõrumiseta.

Löökraua liikumine on korratu siis, kui löökraua ots on kõver, löökraua torul mõlgid, armid, tüked j.n.e., või kui löögivedru on korratu: kas roostes või paksu õli ja mustusega koos. Täpse vea kindlakstegemiseks on tarviline lukk võtta lahti ja osad üksikult järele vaadata.

Eelveoga püssidel (vene ja kaitseliidu) kontrollida eelveo korralikkust:

— luku tagasitõmbamisel ei tohi lukk lukukojast hüpata välja;

— kontrollida luku kaitsevinna seadmist.

f) Laadimise kontrollimine.

— Järele vaadata, kas päästemehhanism on korras: päästiku hammas peab hoidma löökrauda vinnas ja päästik peab välja kannatama 2 kg sirgjoonelist vedu;

— padruni salvel järele vaadata (etteandja mehhanism võtta välja): kas salve seinad pole kaares, kas etteandja vedru, salve kaas ja lõks on korras.

g) Osade koostöö kontrollimine.

Selleks laadida püss 5 õppepadruniga ja töötades lukuga veenduda:

— kas ei lange padrunid salvest välja luku ette liikumisel;

— kas õigesti antakse ette järjekordne padrun ja kas ta ei jookse kuulitsaga vastu padrunitse serva ette liikumisel;

— kas padruni väljatõmbamisel tõmbiku hammas haarab hästi padrunitse kübarat ja kas kestaheitja töötab korralikult.

Kui püssil tuleb ette mõni viga, mida laskur ise ei saa kohapeal kõrvaldada, tuleb asjast oma laskejuhatajale ette kanda, kes teeb korralduse vea kõrvaldamiseks.

Asjatundmatu „kodutohterdamine” on keelatud, see võib püssi hoopis ära rikkuda.

7. Laskuri järjekorralised kohused.

— Iga päev püss korraks kätte võtta ja „sõbrustada” temaga, andes mõned lasud õppepadruniga treeningmärklehe pihta.

— Enne laskmisele minekut vaata püss üle!

— Pärast laskmist otsekohe toimeta püssi lõplikku puhastamist tulise soodase veega; kui seda laskerajal ei ole, õlita raua õõs püssiõliga sisse ja toimeta lõplikku puhastamist hiljem kodus.

— Sama hoolega toimeta õõne puhastamist ka pärast laskmist paukpadrunitega.

— Pärast väljaskäimist püssiga ilma laskmata pühi püssi välisosad puhtaks ja vajaduse korral ka õlita neid; kui sattus midagi raua õõnde (vihm, liiv j.n.e.), siis puhasta ka raua õõs ära ja õlita sisse.

— Kui pikema aja jooksul püssiga ei ole laskmist ega väljaskäimist, siis iga kuu vähemalt üks kord vaata oma püss üle ja toimeta temale täielikku puhastust.

IV. Laskur, õpi oma püssi tundma.

Püssid oma iseloomu ja käitumise suhtes on väga lahkuminevad; täiesti truu iseendale ei ole iga püss ka alati. On püsse, mis muudavad oma jooksu mitte üksi igal erilaskmisel, vaid ka isegi ühe laskmise kestes.

Ette ütelda, kuidas mingisugune püss hakkab jooksuma, on võimatu. Püssi iseloomu tuleb puht katselisel teel tundma õppida ja vastavalt jooksu nautmisele tegema ka sihtimise parandusi.

Näiteks eesti suurlaskur Ernst Kull, kes 1932. a. poola kütide ja Eesti kaitseliidu vahelistel laskevõistlustel põlvelt asendist hariliku inglise vintpüssiga saavutas 94 silma kümne lasuga, pidi pea iga lasu järele oma sihtpunkti muutma.

1. Püssi õige kokkupanemine.

Püss annab tabavat ja tihedat tuld ainult siis, kui ta on õieti koostatud ja kõik osad asuvad nii, nagu seda on mõtelnud püssi looja.

Püssi raud on nagu viiulikeel, mis paugu ajal võnkuma (vibreeruma) hakkab. Pannakse viiulikeelele sõrm peale, muutub heli. Samuti muutub vibreerimine ja sellega ka püssi jooks, kui raud saab kokkupuutumise mitte seal, kus see mõeldud konstruktori poolt.

Püssi õieti koostamine evib äärmiselt suure tähtsuse. Eriti just raua asetus laele. Sellepärast peab väga hoolikas ja ettevaatlik olema püssi lahivõtmise ja kokkupanemisega.

Laskur, pea meeles järgmised tõsiasjad:

— Kui püssil vahetada laadi, siis püss muudab ka jooksu, sest lae rennid ei ole ühesugused ja igas rennis saab raud isesuguse asetuse ja kokkupuutumise lae osadega.

— Kui raua ja lae kokkupuutumine alumise hoidrõnga juures pinevam, hakkab püss kõrgemale jooksma. Näiteks kui seal kohal raua ja lae vahele panna $\frac{1}{10}$ mm paksune liist, siis kuulid tõusevad 100 m pealt laskmisel 3—13 cm kõrgemale.

Kuulid viib kõrgemale ka liig kõvasti pingutatud alumine hoidrõngas (100 m peal umbes 5 cm).

— Vastaspidiiselt, kui kokkupuutumist suurendada ülemise hoidrõnga juures, siis langeb püssi jooks. Seda juhtub, kui seal kohal mõni võõras keha satub raua ja lae vahele või ülemine hoidrõngas liig pingutatud.

— Lae renni puhastamisega alumise hoidrõnga juures langeb püssi jooks (10—15 cm 100 m peal); puhastamisega ülemise hoidrõnga juures — tõuseb jooks.

— Katsed on näidanud, kui laad tursunud või kokku kuivanud, muutub raua asetus lae rennis ja püss muutab oma jooksu 100 m peal 8—15 cm.

Suurema vea korral ei saa isegi märgile pihta.

Laskur, hoolitse hästi oma püssi lae eest! Laskuri tarkusesõna ütleb: „Rauad lasevad, aga laed juhivad kuulid märki!”

— Kõver laad viib kuulid sinnapoole kõrvale, kuhu laad kõver.

— Ülepingutatud hoidrõngad suurendavad hajumispinda, eriti alumise hoidrõnga oma.

— Mitte täiesti kinnikeeratud saba- ja toekruvid suurendavad hajumispinda; liig kõvasti kinnikeeratud kruvid võivad painutada lukukambrit ning püss omab kõrvalejooksu.

— Laskur, enne laskmist vaata hoolega oma püssi laad järele ja kontrolli, kas hoidrõngad ning saba- ja toekruvid õieti kinni on!

2. Tahma mõju laskmisele.

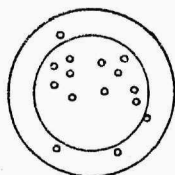
Sellekohane katse toimetati Inglismaal. Lasti 3 seerias 40 lasku 1000 yardi kauguselt (v. joon. nr. 40).

Raua õõnt kogu laskmise aeg ei puhastatud.

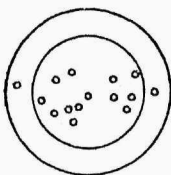
Lasketulemustes selgus, et:

1) esimene seeria annab peaaegu ümmarguse hajumispinna ja K.T.P. ühtub märgi keskkohaga;

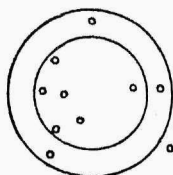
2) teise seeria tuli on tihedam, eriti kõrguti, kuid K.T.P. langeb allapoole;

I seeria 15 lasku

II seeria 15 lasku

III seeria 10 lasku

Joon. nr. 40.
Tahma mõju laskmisele.

3) kolmandama seeria laskmisel hakkab püss juba „pillama” ja 10 lasu hajumispind on suurem, kui eelmistel 15-lasulistel seeriatel.

Siit võib järelduse teha: Inglise püss, kui tema õõnt pikemaajalise laskmise juures mitte puhastada, annab parima kokkujooksu 10 lasu järele, kusjuures K.T.P. liigub veidi allapoole. Pärast 30 lasu andmist jääb K.T.P. püsima, kuid kuulide hajumine suureneb tunduvalt.

3. Lae „kiskumine“.

Lae mõju püssi rauale on äärmiselt suur.

Laed tehakse puust ja puu kohta on teada, et see alistub kergesti välistele oludele: soojale, külmale ja päikesepaistele. Paljudel laadidel on veaks,

et nad „kisuvad”, s. o. laskmisel raua soojenemisega laad hakkab kuhugi poole viltu kiskuma, viib endaga kaasa raua suudme ja sellega ka kuulid.

On tulnud ette isegi juhtumeid, et uuele laele asetatud eeskujulik täpsusraud laskmisel 300 m kauguselt 10 esimese lasuga andis kõrguti ligi 30 cm uitamise, enne kui kuulid „kobarasse” hakkasid jooksuma.

Püss, mis lamades laskmisel 300 m pealt kõik tabamused pidas 9 ja 10 ringides, asetati hooletuse tõttu üheks ööks sooja raudahju lähedusse ja tulemuseks oli, et järgmisel päeval isegi 300 m märklehele pihta ei saadud.

Pikemat aega kasutusel olevate laadide „kiskumine” ei ole enam nii tunduv, kuid siiski küllalt suur, et sellega arvestada tuleb.

Iga laskuri kohuseks on: välja selgitada, kas tema püssil esimeste laskude ajal „uitamist” on ning jaataval korral, missuguses suunas, ning välja uurida, kuidas sihtpunkti või sihtimisseadeldiste muutmiselega seda „uitamist” saab kahjutuks teha.

„Kiskumise” oht ähvardab kõiki pikkade laadidega püsse.

4. Püssi sobitamine laskurile.

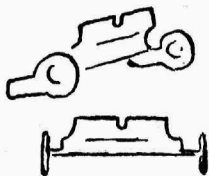
Eriliseks täpsuslaskmiseks on erirelvad, n.n. „täpsus” ja „vabad” püssid, kuid see ei tähenda veel, et hariliku sõjaväepüssiga ei saavutata päris häid tulemusi, vähemalt meie hariliku laskuri tarvis. Et püssist „viimast” välja pigistada, on tarvis püssi sobitada laskuri omadustele ja iseäraldustele.

Palju püssi materjalosa muuta ei ole lubatud, kuid palju ei ole tarviski. On kaks asja, milliseid tuleb tingimata ära korraldada. Need on:

- 1) sihtimisvahendid ja
- 2) päästmine.

Inimeste nägemine sihtimisel on liigagi erinev. Katsete teel on kindlaks tehtud, et täpsalt ühesugustes tingimustes 100 m pealt sihtides sihtpunktid lahku lähevad kõrguti kuni 10 cm ja laiuti kuni 6 cm. Sellepärast ei tohi teise silma usaldada, sest oma silm jääb ikkagi kuningaks.

Kaitseliidu ja vene vintpüssidel on kolmnurksed sihiksälgud ja kirbud. Need ei võimalda küll kõige täpsamat sihtimist, kuid on sobivad kiire lahingtule andmisel kuju märkide pihta.

Joon. nr. 41.
Parandatud sihiksälg.

Täpsa punkt tule andmiseks peab laskur ise leidma tema silmale kõige sobivama sihiksälgu ja kirbu kuju. Kõige täpsem on nelinurkne sihiksälg ja sammaskirp (v. joon. nr. 42 ja 43), kuid nendega

on sihtimine aegaviitvam. Suurem osa laskureid eelistab poolümmargust sätku ja sammaskirpu. See olgu laskuri isiklik asi, millised sälgud ja kirbud tema valib. Ühest peab selle juures kinni pidama: sälgud peavad nii avarad olema, et nendes sihtimisel varje ei tekiks.

Sälgu muutmiseks tuleb kas uus sihiku kaelus panna või vana kaeluse külge kinnitada eriklots uue sälguga (v. joon. nr. 41). Esimene läheb kroone

maksma, teine ainult 35 senti ja täidab oma ülesannet ka hästi.

Inglise püssi juures võib mõnel laskuril tulla esile dioptri ava suuruse muutmise vajadus. Vastavalt valgustus- ja nägemisoludele on tarvis dioptri ava vähendada. Oleks tarvis mitmeid sihi- kukaelseid erisuurusega avadega. Nende puudumisel dioptriava vähendamiseks võib vana ava mingisugust massi täis valada ja sinna uus, paraja suurusega ava sisse puurida.

Veel paar näpunäidet täpsa tule saavutamiseks:

1) Inglise püssile peab tingimata muretsema **kaeluse peataja**, mis hoiaks kaelust paigast liikumise eest. See tõstab suuresti tule täpsust, sest kaelus armastab väga omalt kohalt ära pöruda. Kolonel J. Siiri poolt konstrueeritud kaeluse peataja on täiesti otstarbekohane ja hinnalt on ta laskureile kättesaadav.

2) Vene vintpüssiga laskmisel maha klapitud sihikuraamiga saab sihiku kõrgust täpsalt reguleerida mitmesuguse paksusega paberilehekeste vahelpanemisega sihikuraami ja sihikliistu vahele.

Mitte vähema tähtsusega on kukepäästmine. On tõsiasi, et kolmveerand tabamuse edust oleneb päästmisest.

Põhinõue on, et päästmine oleks sujuv, s. o. ühetasane ja nõksudeta ning ta ei tohi olla liig kerge ega raske. Liig kerge päästmisega püssid on hädaohtlikud ja täpsa laskmise juures nad sagedasti petavad laskurit.

Normaalne surve triklile on 2 kg.

Ei vasta päästmine neile nõuetele, tuleb päästikut reguleerida.

Päästiku reguleerimisel tuleb vankumatult kinni hoida järgmistest reeglitest:

1) Inglise ja kaitseliidu püssidel võib:

— nende löökraua vinnakhammast ja päästiku hammast madalamaks viilida, kusjuures hambaid pealt maha viilida kogu pinnalt, aga mitte servadelt;

— löökraud ja päästik ümber vahetada teiste vastu, millel hambad madalamad.

Kategooriliselt on keeldud hammaste servade ümardamine.

2) Vene vintpüsse võib:

— trikli vedru vahetada ümber nõrgema (õhema) vedru vastu.

Kategooriliselt on keeldud päästmise hõlbustamiseks trikli vedru kruvi lahti keerata.

Igatahes, kui need sobitamistööd püssi juures sooritatud, omab püssi jooks palju suurema täpsuse ja tiheduse, kui see on sobitamata püssil.

V. Laskur, õpi ise ennast tundma!

Hea laskmise põhinõudeks on, et kõik laskegevused saaksid iga lasu ajal tehtud täpsalt ühtemoodi ja kindlate põhimõtete järele.

Laskur ei ole masin, tal tulevad ikkagi ühed või teised vääratused ette. Laskuri esimene ülesanne on võidelda nende vääratuste vastu. Et seda teha edukalt, on tarvis oma vigu üles leida, üles leida nende põhjusi ja viimaseid kõrvaldada.

Laskur peab tundma iseennast ja omi vigu! Laskur peab arvestama omi võimeid, peab arvestama laskmise iseäraldusi ja kohenduma nendele.

1. Sihtimise iseäraldused.

Sagedasti tuleb ette juhtumeid, et mees oma püssiga lastes saavutab ainult 10 silmi, andes aga oma püssi teisele, sama heale laskurile, siis viimane peab tabamusi hoopis teises märklaua osas. See on tingitud laskurite silmade iseäraldustest.

kolmnurksed sihiku sälgud.

Poolümmargused sihiku sälgud.

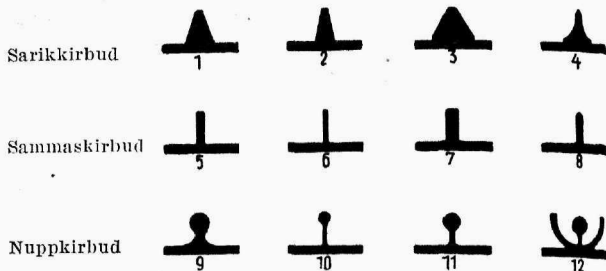
Nelinurkne
sälk.

Poolümmargused
sälgu nelinurksete
sisselõigetega.

Joon. nr. 42.
Lahtised sihiku sälgud.

Katsete põhjal hulga inimeste peal on kindlaks tehtud, et silmanägemise vahed ulatavad 100 m peal sihtides kõrguti keskmiselt kuni 10 cm ja laiuti kuni 6 cm. Sihtimise kauguse suurenemisega suurenevad ka need vahed.

Siit kerkibki nõue, et laskur ei tohi usaldada võõrast püssi ja minnes laskmisele võõra püssiga, tuleb see enne sisse lasta oma silma järele.

Joon. nr. 43.
Lahtised kirbud.

Teine sihtimise iseäraldus on, et sihtimisvahendid peavad laskuri silma järele valitud olema. On laskureid, kes saavad kõige täpsemalt sihtida siis, kui tema silma ees on kolmnurkne sihikusälk ja kolmnurkne kirp. Teisel meeldib poolümmargune sihikusälk ja sammaskirp, kolmandal peavad nad olema jälle mõne muu kujulised.

Kindel nõue on, et iga laskur valigu niisugune sihikusälk ja kirp, mis tema silmale kõige enam sobib (v. joon. nr.nr. 42 ja 43).

Sihtimisvahendite valikul peab kinni pidama põhireeglist, et sihikusälk peab nii avar olema, et sihtimisel selles ei tekiks varje.

Edasi on väga tähtis, kui kaugele sihtimisvahendeid silmast asetada. Siin maksvad kindlad reeglid:

1) Lahtine sihiksäik peab laskuri silmast kaugemal olema kui 25 cm, muidu on täpne sihtimine raskendatud, sest laskuri silm ei suuda teravalt näha kolme reastatud punkti korraga (sihiksäik, kirp ja sihtpunkt), kui esimene nendest on silmal liig lähedal.

2) Dioptersihik peab laskuri silmale võimalikult lähedal olema. Mingil tingimusel ei tohi diopter kaugemal olla kui 15—20 cm, sest siis ei ole dioptrist enam kasu, sest sihtimine on raskendatud ja laskuri silm väsib kiiremini.

2. Laskeasendi mõju K.T.P. asetusele.

Tahab laskur täpsalt tuld anda, peab tema arvestama, et iseasendist antud kuulid asetuvad isekõrgusele. Sihtpunkt, mis õige ühe asendi tarvis, võib teises asendis hoopis valeks osutada.

Katsed, millised sooritatud vene vintpüssidega suure arvu laskuritega ja suure arvu laskudega, tõendavad järgmist:

kõige madalamale jooksevad kuulid püsti- ja kõige kõrgemale põlveltlaskmisel.

Keskmiselt annab vene vintpüss lendjoonte kõrguse 100 sammu (70 m) pealt laskmisel:

püsti — 15 cm,
lamades — 18 cm ja
põlvelt — 22 cm,

kusjuures püssilaskmine sündis kaugemal haaramisega.

Selline nähe on järgmisega seletatav:

— püstilaskmisel on laskuri püssikandev käsi õhus rippumas või nõrgemini toetatud kui teistes

asendites ja on täiesti loomulik, et kukepäästmisel see käsi annab natuke järele, mille tagajärjel tabamused lähevad allapoole;

— lamades laskmisel on küünarnukid toetatud vastu maad ja kui nüüd kukepäästmisel tulebki ette raua suudme allapoole längutamine, siis on see väiksem kui vaba käega püsti;

— põlvelt laskmisel laskur toetub küünarnukiga põlvele ja püssi tagasipörkel käsi pörkab ka tagasi, keereldes küünarnukis ja tõstab püssi suudme ülespoole, mis viib ka kuulid kõrgemale.

Laskur peab välja uurima, kuidas asetub tema püssi K.T.P. ühest või teisest asendist laskmisel ja seda arvestama. Sellega saavutatakse mitmest asendist laskmisel hoopis tihedam tabamuste pilt.

3. Püssi tugi, selle iseloom ja asetuskoha mõju laskmisele.

Püssi tugi võib sagedasti laskurit petta. Peab meelestama alati järgmisi asjaolusid:

— laskmiselt kõvalt toelt (kivilt) muudab toe asukoht tunduvalt püssi jooksu kõrgust: mida lähemal on tugi raua suudmele, seda kõrgemale jooksevad kuulid;

— laskmisel pehmelt toelt (mätas, liivakott j.n.e.) ei muuda toe asukoha muutmine püssi jooksu enam nii palju;

— kõige õigem on püssi asetada toele püssi ras-kuse keskkohaga ja seda nii teha iga lasu andmisel (v. joon. nr. 30).

Toe mõju vähendamiseks on otstarbekohane mitte püssi asetada toele, vaid püssi hoidjat kätt. Siis sünnib laskmine toetatud käelt.

4. Laskuri tähtsaimad vead.

a) Rebimine ja noogutamine.

Need on kaks paarisõde, kes võivad rikkuda laskuril kogu töö tulemuse.

Rebimine seisab selles, et laskur ei päästa kukke sujuvalt, vaid järsu nõksuga, mis viib lasuandmise hetkel sihtjoone ära sihtpunktist.

Rebimist põhjustavad:

- laskuri närvlikkus,
- paugu kartmine,
- liig tõttamine päästmisel, kartes, et päästmisega hiljaks jääb,
- puudulik koostöö sihtimise ja kukepäästmise vahel.

„Rebimine” on täies ulatuses mehe enese viga ja seda viga saab parandada ainult sellega, et mees võtab ennast pihku ja „tahab” korralikult päästa.

„Noogutamine” tuleb ette aravereliste ja vähe vilunud laskurite juures. Mees oodates ja kartes pauku, tõukab kukepäästmise hetkel oma õla ette püssi tagasipõrke vastuvõtmiseks.

Siin ei ole jällegi muud abinõu selle nähte kõrvaldamiseks, kui laskuri iseloomu mehestamine.

b) Asendi vead.

Asend omab laskmisel suurema tähtsuse, kui seda on harjutud mõtlema. Laskuri keha on vun-

damendiks, millele toetub relv. On see vundament nõrk, ei saa püss omale head toetust.

Asendi võtmise juures ettetulevatest vigadest on tähtsamad:

1) laskur ei uuri asendeid põhjalikult läbi ega otsi omale välja kõige sobivamat ja tugevamat ning

2) tema ei pea kinni kindlast asendi stiilist, vaid muudab laskmise kestel oma asendit.

Need asjaolud põhjustavad hajumispinna tunduvalt suurenemist.

Õige asendi leidmine on tükk tõsist tööd. Laskeasendeid ei saa täpsalt kindlaks määrata. Iga asendi kohta määratakse ainult põhimõtted, millede järele käies laskur võib leida õige laskeasendi. Siin peab laskur ise katsestama ja uurima, kuni tema leiab omale õige asendi.

On see leitud, peab laskur omale pühaks reeglikult võtma: kord valitud asendi stiilist alati vankumatult kinni pidada.

c) Muud vead.

Laskmine nõuab erilist täpsust. Laskuril peab olema suur enesevalitsemine ja tahtejõud, et kõiki laskevõtteid (asendi võtmine, palgepanemine, laekaela haaramine, sihtimine ja kukepäästmine) iga üksiku lasuandmise ajal teha täpsalt ühtmoodi.

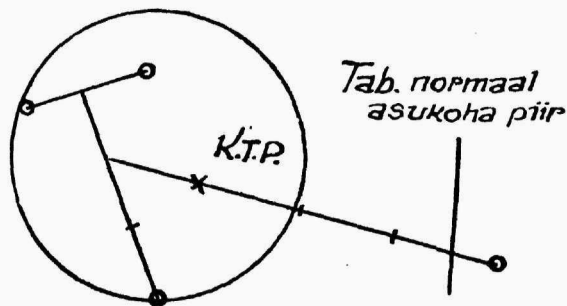
Siit algabki laskmise kasvatuslik alus. Ennast järjekindlalt pingutada, sundida täpsale tööle; vabastada kõrvalistest mõjudest ja toimida ainult oma tahte järele, kasvatab laskuris kindlat ja mehhist iseloomu.

Iga lasu andmine on mehe tahtejõu avaldus ja vigadest hoidumine hea treening hingelise, vaimse ja kehalise tugevuse arendamiseks.

Mees, kes tahab ennast koolitada kindlaks laskuriks, peab erilise hoolega läbi uurima käesoleva raamatu II peatüki: „Lasketegevused ja nende põhinõuded”. Ei tohi piirduda üksi läbilugemisega, vaid iga küsimust tuleb põhjalikult läbi kaaluda ja katsetada.

5. „Üleaisa“ visatud lasud.

„Rebimine” ja „noogutamine” põhjustavadki peamiselt n.n. „üle aisa” visanud tabamusi, s. o. üksikuid laske väljaspool tavalist hajumispiinda.

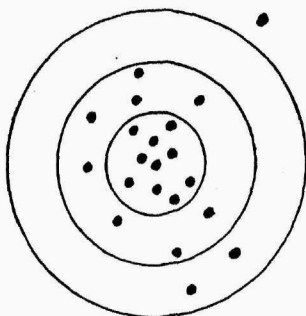

Joon. nr. 44.

„Üle aisa” visanud tabamuste leidmine vähese arvu las-
kude juures.

Laskur peab oma tabamuste pilti hindama, „üle aisa” visanud tabamused üles leidma, nende tekki-
mise põhjused välja selgitama ja kõrvaldama oma
vead.

„Üle aisa” visanud tabamused leitakse väikese arvu laskude andmisel järgmiselt (v. joon. nr. 44). Määratakse kindlaks K.T.P. raskuse keskpunkti

Joon. nr. 45.

„Üle aisa” visanud tabamuste leidmine suurema arvu laskude juures. (v. joon. nr. 45):

Leitakse K.T.

P. ja sellest tõm-

matakse ring, mis sisaldab poole (50 prots.) paremaid (keskmisi) tabamusi. Edasi tõmmatakse kolmkorda suurema raadiusega veel teine ring. Tabamused, mis ei tule suuremasse ringi, on „üle aisa” läinud.

6. Laskmise taktika.

Lasta ei saa kunagi „hea lootuse” peale. Kõik peab juba ette arvestatud olema.

Laskur peab andma igale lasule oma kindla ülesande. Näiteks: laskur otsustas tabada püsti 9-silmalist ringi. On ülesanne võetud, siis kogu oma tahe pingutada ülesande korrallikuks täitmiseks.

Laskmine ei ole sugugi mehhaaniline paugutamine, vaid tõsine ja teadlik töö, mis arendab meest füüsiliselt ja samuti arendab ka psüühilisi võimeid: karastab tahtejõudu, annab julgust ja enesevalitsemist ning eneseusaldust.

Igal laskuril peab olema kindel laskmise taktika, millest vankumatult kinni peetakse.

Laskmise taktika alal on tähtsamaid põhimõtteid:

a) Kogu tähelepanu ja tahe rakendada üksiku lasu andmisele. Laskurit ei tohi huvitada, mis sündis enne ja mis tuleb pärast. Tähtis on ainult see, et käesolev lask hästi välja tuleb. Suudetakse nii viisi lasta, vabaneb laskur oma suurest veast — lohakate laskude andmisest.

Meie laskurite komistuskiviks on senini olnud lootus selle peale, et ta halva lasu järgmistega ära parandab. Aetakse mingisugust silmade summat taga, kusjuures unustatakse üksikud lasud hoopis ära.

See ei ole õige. Igat lasku tuleb anda täie pingutusega, iga lasuandmine on teatav ülesande lahendamine. Ainult sel viisil läbiviidud laskmine annab mehele täie kasu: arendab tema tahtet, eneseusaldust ja enesevalitsemist.

b) Igale asendile õige aeg ja õige pinge anda. Laskurite peres kipub vägisi aset võtma väärarvamised, nagu saavutatakse võidupunktid lamades asendist (laskmisel mitmest asendist).

Lamades laskmisele määratakse liig rohkesti aega ja selles asendis mees „kurnab” enese täiesti välja.

See on täiesti vale taktika: pöörane pingutus ja aja kulu lamades laskmisel annab juure ainult „üksikuid punkte”. Selle tagajärjel väljakurnatud laskur teistes asendites — eriti püsti — kaotab „kümneid punkte”. Lõpptulemusena võidab see, kes rohkem suudab „välja pigistada” raskematest asenditest.

Laskuritel tuleb omaks võtta järgmised põhimõtted:

— ära kurna ennast välja lamades laskmisel, siin saad ka normaalse pingutusega oma maksimumi kätte; ära võta selle asendi peale üleliigselt aega, mis kahjuks teistele asenditele;

— täis pinge peale panna laskmisel raskeimast — püsti — asendist; siin kuluta kõige rohkem aega ja jõudu;

— kui suudad juba laskmise alul ennast täielikule rahulikkusele sundida — siis lase kõige enne püsti asendist; ei suuda sa seda, siis lase rahunemise otstarbel kõige enne lamades ja selle järele otsekohe püsti.

7. Saage teadlikkudeks laskuriteks!

Mehest, kellel laskmine lõpeb tabamuste teatavaks tegemisega, küll head laskurit ei saa.

Kui tabamuste pilt käes, algab õieti laskuri töö. Laskur peab oma tabamuspildi läbi uurima, välja selgitama selle pildi iseäraldused ja „üle aisa” visanud lasud. Edasi peab tema välja selgitama põhjused, millest tekkisid need nähted ja nüüd, kus haigus leitud, tuleb leida selle vastu ka rohi. Ja ai-

nuke rohi laskurile on — õige, otstarbekohane harjutamine esiletulnud puuduste kõrvaldamiseks.

Et saada teadlikuks laskuriks, aga mitte jääda „paugutajaks”, peab mees kõiki laskmisel ettetulevaid nähteid ja neid tekitavaid põhjusi järele uurima. Peab alati silmas pidama ja uurima: iseenast, oma relva, ilmastiku olusid ja muid tegureid, mis mõjutavad laskmist.

Pea meeles, et tabamuste pilt on kasulikuim õpperaamat laskurile!

VI. Ilmastiku mõju laskmisele.

1. Tuule mõju.

Päri või vastu laskesuuna puhuv tuul lähematel kaugustel (kuni 600 m) kuuli lendu palju ei mõjuta ja sellega lähidamaa laskuritel arvestada ei tule.

Hoopis hädaohtlikum on külje pealt puhuv tuul. Seda peab tingimata arvesse võtma.

Kuulide kõrvalleviimise suurus oleneb tuule kiirusest ja suunast. Mõjurikkaim on täiesti risti laskesuunale puhuv tuul.

Laskeolude kohaselt võib tuuli nende kiiruse poolest jagada kolme gruppi:

Nõrk tuul 1—3 mtr. sekundis, keskmiselt 2: puulehed liiguvad; lipp liigub, kuid ei lehvi;

Keskmine tuul 3—6 m. sekundis, keskmiselt 4: lehed ja peened oksad liiguvad, lipp lehvib kergesti;

Kõva tuul 6—10 m. sekundis, keskmiselt 8: jämedamad puuoksad liiguvad, lipp lehvib tugevasti.

Laskur peab meeles pidama ainult keskmise (4 m. sek.) tuule mõju, selle järele saab tuletada andmeid ka teistsuguste tuulte kiiruste tarvis. Tuule mõju suurus on pea ühesugune kaitseliidu, inglise ja vene vintpüssidel.

Keskmine ristipuhuv tuul viib kuulid kõrvale (arvud ümardatud kergemaks meelespidamiseks).

Pea meeles: Kaitseliidu ja inglise püsside derivatsioon on vasakule ja vene püssidel — paremale

(Kaugused meetrites ja kõrvaleviimine sentimeetrites.)

Tuule suun \ Kaugus	100	200	300	400	500	600
Päri derivatsiooni . . .	5	15	30	50	85	125
Vastu derivatsiooni . . .	3	10	20	35	60	90

Et tabada märgi keset, on tarvis sihtpunkte külje suunas nii välja viia, nagu näidatud joon. nr.nr. 48, 49, 50 ja 51.

Joon. nr. 46.

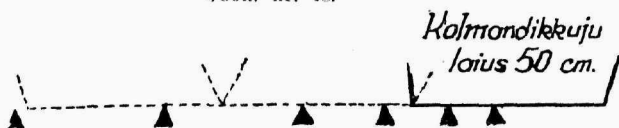
Joon. nr. 47.

Koos tuule mõjuga on arvesse võetud ka derivatsioonid.

Nõrga tuule mõju on kaks korda vähem ja kõva tuule mõju kaks korda suurem.

Joon. nr. 48.

Joon. nr. 49.

Ülaltoodud andmed on toodud tuule kohta, mis puhub täiesti risti laskesuunale.

Põiki puhuv tuul (kas vastu või tagant) viib kuulid kõrvale poole võrra risti puhuva tuule omast.

2. Valgustuse mõju.

Valgustuse mõju sihtimise täpsuse peale on tunduvalt suurem, kui laskurid seda harilikult arvavad.

On valgustus paremalt, siis hakkab kirbu parem külg kiirgama ja kui laskur võtab kiirgava osa si-

Joon. nr. 50.

Valgustus paremalt.

Valgustus vasakult.

hiku sälgu keskele, on kirp tegelikult vasakule hoi-
tud ja kuulid jooksevad vasakule (v. joon. nr. 50).

On valgustus vasakult, tuleb pilt vastupidine.
Kirp hoitakse tegelikult paremale ja kuulid jook-
sevad paremale.

Joon. nr. 51.

Valgustus ülalt.

Halb valgustus.

Valgustuse mõju sihtimisele.

Halva valgustuse juures paistab kirp vähemana kui ta tegelikult on ja kui laskur võtab seda tõe-
lise kirbuna, on kirp tegelikult „jäme” ning kuulid
jooksevad üles (v. joon. nr. 51).

Ülalt heledasti valgustatud kirbu hari hakkab
kiirgama ja kirp paistab suuremana kui ta tegeli-
kult on. Kui see „suurendatud” kirp võetakse ta-
saseks kirbuks, on tegelikult madal kirp
ja kuulid jooksevad allapoole.

**Laskur, pööra väärilist tähelepanu valgustuse
oludele!** Heledasti valgustatud kirp võib laskurit
petta 100 m laskmisel kuni 7 cm, 200 m pealt
2 korda, 300 m pealt 3 korda enam j.n.e.

Samuti petab ka halb valgustus.

Peale selle valgustuse olude petlikkus suurendab
kuulide hajumise pinda 15% võrra.

Veel halvem on lugu, kui ka sihiku sälk hakkab
kiirgama. Siis võivad vead vastupidised tulla.

Kõige paremini laskur hoidub valgustuse petlik-
kude mõjude eest, kui tema heleda valgustuse juu-
res laskmise ajaks varjab oma kirpu ja sihikut.

Igal juhul peavad kirp ja sihiksälk hästi mustatud olema.

VII. Laskmise tegelik läbiviimine.

1. Kord tuleliinil.

1. Laskur peab täpsalt kinni pidama korrast laskerajal. Laskejuhataja käsud ja korraldused tulevad täita otsekohe ja vastuvaidlemata korras.

Laskerada on tõsisele laskurile pühaks paigaks, kus tehakse tõsist tööd enese arendamise alal.

2. Laskmist lahingpadrunitega võib toimetada ainult laskejuhataja juuresolekul.

3. Enne tulejoonele asumist on laskur kohustatud oma püssi raua õõnt järele vaatama, kas see on puhas. Vajaduse korral õõs läbi tõmmata.

Siis järele katsuda luku töötamist, kas see on korralik ja takistusteta. Vajaduse korral lukklahti võtta ja osad puhastada üleliigsest määrdest ja mustusest.

4. Püssi laadida võib ainult tulejoonel, kui märklaud on „laskevalmis” seatud ja laskurile kätte juhatatud, laskur asunud laskeasendisse ning luba laskmiseks antud. Laadimise ajal peab püss olema suunitud märklaua poole.

Laskude vaheajal hoitakse püssilukk lahti. Uuesti laadida võib ainult siis, kui vahetult seisab ees uue lasu andmine.

Kui tuleb ette laadimise või muu takistus, kõrvaldab laskur selle, hoides kogu aeg raua suudme märklaua poole. Mingil tingimusel ei tohi raua suudmega vabalt ringi „uidata”.

Ei suuda laskur ise takistust kõrvaldada, palub tema laskejuhataja appi.

Laskmise katkestamisel, kui laskur tulejoonelt ei lahku, jäetakse püssi lukk lahti.

Laskmise lõppemisel laskur tühjendab oma püssi, jätab luku lahti ja läheb tuleliinilt püssi puhastuse kohale.

5. Laetud püssi ei tohi laskur mingil tingimusel käest ära panna. Laetud püssi võib teisele üle anda ainult kaitsevinnastatult ja igakordse hoiatusega: „Laetud!”

6. Laskur on vastutav tema poolt antud laskude ja nende tagajärgede eest.

7. Kogemata, eksikombel ja enneaegu antud lasud loevad nii õppe- kui ka võistluskatkestamisel.

8. Tabamused rikošettidest ei loe laskmises nii ring- kui ka kujumärklaudade pihta; neid võetakse arvesse ainult lahinglaskmises.

9. Kui tabamuste näitamine sünnib iga lasu järel, laskur teatab iga tabamuse väärtuse ja asukoha laskejuhatajale valju häälega.

10. Ühendust tulejoone ja näitajate varjendi vahel peetakse normaalselt telefoni teel. Telefoni teel üleantud teadaannet peab vastuvõtja kordama.

11. Telefoni puudumisel peetakse sidet vilesignaallidega. Põhisignaallid on:

— üks pikk vile — laskmine algab,

— kaks pikka vilet — laskmine lõppes — näidata.

— kolm pikka vilet — näitajate vanem tahab laskmist katkestada (märklaudade korraldamiseks või muul otstarbel).

Igat antud vilesignaali peab signaali vastuvõtja kordama.

Kui näitajate vanem annab signaali laskmise katkestamiseks (kolm pikka vilet), ei tohi näitajad enne varjendist lahkuda, kui tulejoone juhataja on signaali korranud.

12. Kui tulejoonelt ei ole antud signaali näitajate väljatulemiseks, ei tohi näitajad minna märklaudade juure, enne kui laskejuhataja toob selleks isiklikult loa või saadab selle käskjala kaudu.

13. Tulejoonele teatamiseks, et näitajad on varjendis ja laskmist võib alata, pööratakse tulejoone poole signaalketta punane külg. Enne näitajate varjendist väljatulekut pööratakse tulejoone poole signaalketta valge külg.

14. Sihtimise, palgepanemise ja õppepadruniga laadimise harjutusi ei tohi toimetada tuleliini suunas ega ka suunas, kus inimesed ees. Ka laadimata püssiga ei tohi sihtida inimese või looma pihta, keda ei kavatseta tappa.

15. Tulejoonel viibija laskuri poole ei tohi keegi pöörata ega temale märkusi teha peale laske-

2. Tabamuste hindamine.

Tabamuste lugemine ringmärklaudadel sünnib kahte moodi:

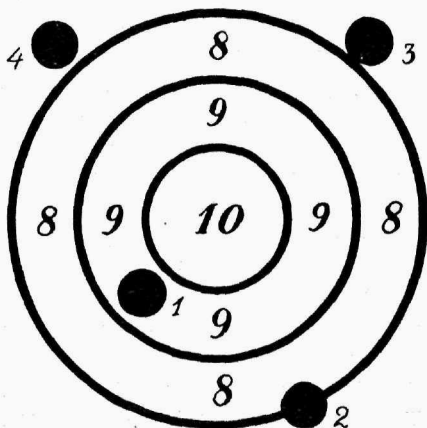
1) Rahvusvahelise viisi järele (võetud tarvitusele kaitseliidus) ja

2) Soome viisi järele (võetud tarvitusele kaitseväs ja Eesti Laskurliidus).

Rahvusvahelise viisi järele loetakse tabamused sissepoole, s. o. suurem silm, kui kuuli väliskülg purustas ringvöid lahutava ringijoone välise ääre,

või teiste sõnadega, „riivas” (v. joon. nr. 52 — 3. tabamus).

Soome viisi järele loetakse suurem silm ainult siis, kui kuuliaugu kese asub ringjoone välisserval või sellest seespool (v. joon. nr. 52 — 2. tabamus).

Joon. nr. 52.

Tabamuste lugemine.

1. tabamus — 9 silma.	3. tabamus — 8 silma
2. tabamus — 8 silma.	4. tabamus — 7 silma.

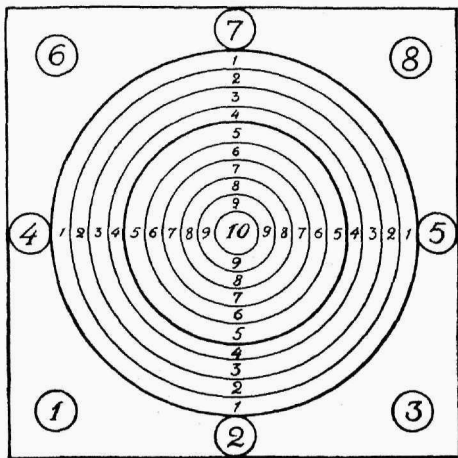
Kujumärklaud loetakse tabatuks, kui kuul rii-
vab märklaua serva. Tabamused rikošettidest loe-
vad ainult lahingsisulistel laskmistel.

3. Tabamuste näitamine.

Tabamuste näitamist toimitakse osutiga, mille
kettal üks külg valge ja teine must. Osuti ketta

50 m pealt näitamisel 2,5 cm,
 100—200 m pealt näitamisel 10—15 cm,
 300 m pealt näitamisel 20—30 cm.

Tabamuste näitamisel antakse teada enne tabamuse väärtus (tabatud ringi silm) ja siis tabamuse asukoht.

Joon. nr. 53.

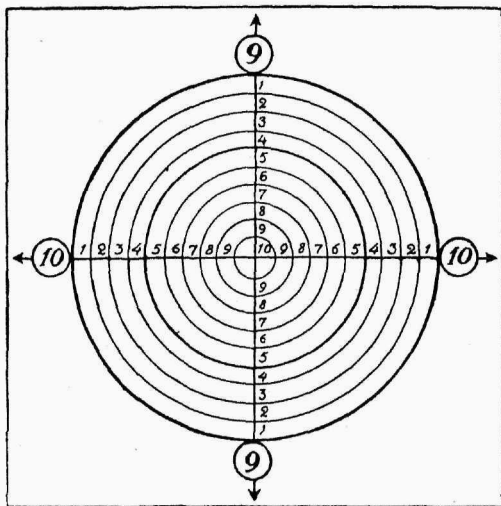
Tabamuste näitamine 1—8 ringides.

Tabamuste 1—8-silmalistes ringides näitamiseks viiakse osut järsu liigutusega märklaual kohale, nagu see näidatud joon. nr. 53, ja hoitakse seal 3 sekundit. Selle järele tõmmatakse osut samuti järsu liigutusega tagasi.

9-silmalist tabamust näidatakse osuti valge küljega ja selleks veetakse osutiga pikkamööda püstloodis üle musta sõõri 3—4 korda (v. joon. nr. 54).

10-silmalist tabamust näidatakse osuti valge küljega ja selleks veetakse osutiga pikkamööda ristloodis üle musta sõõri 3—4 korda (v. joon. nr. 54).

Tabamuse asukoha näitamiseks asetatakse osuti kese täpsalt kuuliaugu peale (kui tabamus valges,

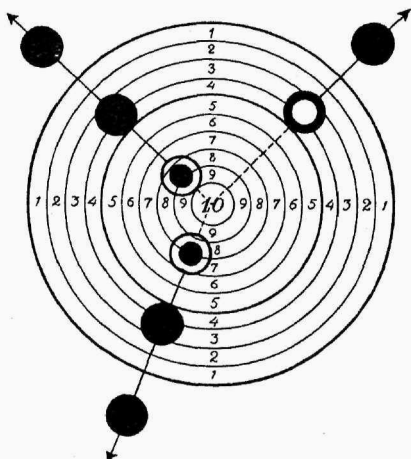

Joon. nr. 54.

9- ja 10-silmaliste tabamuste näitamine.

siis osuti musta küljega valjapoole; on tabamus mustas sõõris, siis — valge küljega) ja hoitakse selle peal 3 sekundit ja viiakse siis pikkamööda üle märklaua serva välja joone pikendust mööda, mis ühendab märklaua keset kuuli tabamuskohaga (v. joon. nr. 55).

Osuti liikumisel mustal sõõril hoitakse laskuri poole osuti valge külj ja osuti jõudmisel musta sõõri pealt välja — keeratakse laskuri poolt osuti must külj. On tabamus märklaua valges osas, sünnib tabamuse asukoha näitamine osuti musta küljega.

Joon. nr. 55.
Tabamuse asukoha näitamine.

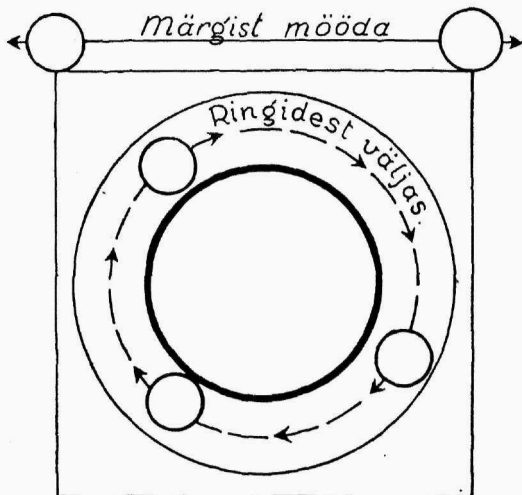
Tabamuse asukohad kümneringilise ringi keskkohas näidatakse osuti panemisega 3 sekundiks kuuliaugu peale, valge küljega laskuri poole.

Kümnelises ringis mitte keskkohas asuva tabamuse asukohta näidatakse harilikus korras.

Tabamust väljaspool ringe näidatakse osuti keerutamisega 3 korda ümber musta sõõri. Laskuri

poole pööratakse osuti must külj ja ringid tehakse umbes 10 cm mustast sõõrist eemal (v. joon. nr. 56).

Märklauast hoopis möödaläinud kuule näidatakse osuti horisontaalse vibutamiseega ülal märklaua kohal 3 korda.

Joon. nr. 56.

Ringidest välja ja märklauast mööda läinud tabamuste näitamine.

Osut tõstetakse umbes 10 cm üle märklaua serva ja hoitakse laskuri poole selle küljega, mille värv kuulipüüde valli foonil paremini näha.

Näitamine õppelaskmise märklaual.

Näitamist õppelaskmise märklaua pihta toime-tatakse samuti kui kümneringilisel märklaual järg-miste täiendustega:

- 1) tabamus 5¹ ringis näidatakse nagu 6 silma ja
- 2) tabamus 5² ringis näidatakse nagu 7 silma.

Näitamine kuju märklaudadel.

Tabamusi kuju märklaudades näidatakse osuti valge küljega. Enne näitamist tõstetakse osut väl-jasirutatud käega märgi kohta üles ja siis viiakse osut kiire liigutusega kuuliaugu peale ja hoitakse seal 3 sekundit. Pärast seda tõmmatakse osut kiire liigutusega märgilt ära.

IX. Praktilisi näpunäiteid laskurile.

1. Laskuri kodune treening.

Laskmine lahingpadrunitega üksi ei koolita las-kurit välja. Edu tõeline põhjus pesitseb igapäeva-ses treeningus. Nagu iga mees, kes omal alal ta-hab kunstnikuks saada, peab ka laskur ennast ala-tiselt treenima.

Laskmist lahingpadruniga toimitakse ainult va-hetevahel, enese arenemise käigu kontrollimiseks.

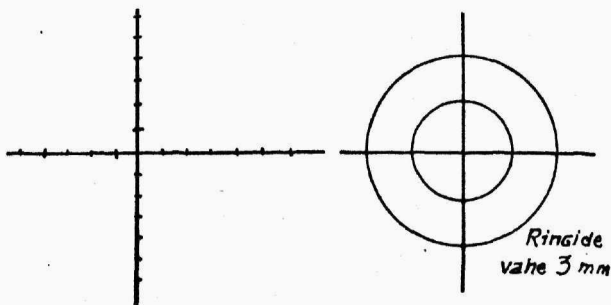
Põhipanev töö on kodune igapäevane harjuta-mine laskevõtete tegemises: laskeasendi võtmine, palgepanemine, sihtimine, kukepäästmine j.n.e. See võtab küll päevas mõni minut aega, kuid tulemu-sed tasuvad ennast mitmekordselt, eriti kui iga

treeninglasku anda sama hoolega ja pingega, kui võistluslasku.

Et asja huvitavamaks teha ja laskur saaks oma tegevust kontrollida, tuleb kasutada treeningu märklehti. Need on õhukesed valged paberilehekesed, millistele peale joonistatud ristikesed või ringikesed ja kleebitud aknaruudule.

Ristmärkleht.

Paberile on joonistatud rist. Sihtimisel 3 m kauguselt märgitakse joonte keskpunktist (siht-

Joon. nr. 57.

Treeningu ristmärkleht.

Treeningu ringmärkleht.

punktist) igasse nelja suunda joontel 1,5 mm suuruses vahemaad. 6 m pealt sihtimisel on jaotuste vahed 3 mm (v. joon. nr. 57).

Ringmärkleht.

3 m kauguselt harjutamisel tõmmatakse paberile ringid raadiusega 1,5 m, 3 m, 4,5 m j.n.e. 6 m kauguselt laskmisel on raadiused 3 mm, 6 mm, 9 mm j.n.e.

Nii rist- kui ka ringmärklehtede keskkoha te-
hakse väikene täpikene sihtpunktiks.

Harjutuse läbiviimine ja hindamine.

Sihtides märgi keskkohas oleva punkti pihta antakse lask. Lasuandmist toimetatakse samuti kui tegeliku lasu andmisel: võetakse laskeasend, pannakse püss palge ja päästetakse kukk. Kõike seda tuleb toimetada sama hoole ja pingega kui tegeliku lasu andmisel.

Kukk päästetud, peab laskur jälgima, kuhu tema sihtjoon vaatas lasuandmise hetkel. Iga lasku tuleb ka hinnata.

Kui viskepunkt tabab sisemiste kriipsude vahet või sisemist ringi, siis tegelik tabamus tuleks kartongi, mille silmad 8—10. On viskejoon juhitud järjekorras teiste kriipsude vahele või teise ringi, oleks tabatud 5—7 silmaline kartong j.n.e.

2. Hingamisest laskmisel.

Kukepäästmisel peab laskuri keha olema täiesti rahulikus seisukorras. Selleks tuleb kukepäästmise ajaks ka hingamine katkestada.

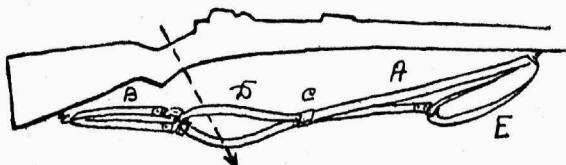
Soovitavaim hinge kinnipidamise viis on: hingatakse enne mõnikord tugevasti sisse ja välja, et kopsu küllastada hapnikuga, ja sellele järgneb kerge väljahingamine, et vältida igasugust pingutust. Selle järele hoitakse hing kinni; mitte rinnakorviga, vaid kurguga, selleks kokku pigistades kurgulihased.

3. Püssirihma kasutamine.

Kasutusel on: eririhmad silmustega ja harilikud püssirihmad.

Eririhmade kasutamine.

Silmustega rihm koosneb kahest osast (v. joon. nr. 58). Esimene — pikem osa — A — käib kahekorra kokku ja temal on liikuv kaelus — C, mis

Joon. nr. 58.
Püssirihm silmustega.

moodustab tagumise silmuse — D, milline asetatakse vasak käsivars laskmise ajaks. Esimese silmuse — E — otstarbeks on ainult rihma esimese osa pikkuse reguleerimine.

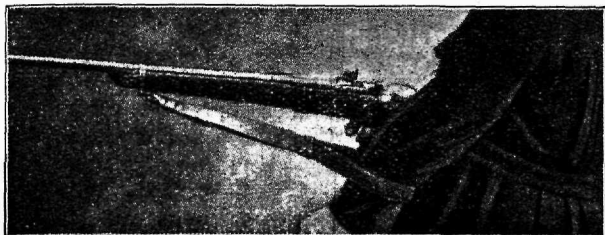
Tagumine rihm — B, on ainult püssi kandmiseks. Laskmise ajaks on soovitatav seda rihma küljest hoopis ära võtta.

Silmustega rihma kasutamisel lükatakse vasak käsivars läbi tagumise silmuse — D — nagu näidatud noolega joonisel nr. 59.

Enne käe silmusesse juhtimist tuleb rihm parema küljega käe poole keerata, nagu see näidatud joonisel nr. 59, selleks keerutakse silmust

paremalt üles, vasakule poole ringi võrra. Silmus tõstetakse ülespoole küünarnukki ja kinnitatakse kaelusega, mis tõmmatakse tihedalt vastu käsivart. Edasi juhitakse käsi üle rihma esiotsa lae alla, nii et rihm tihedalt tuleb vastu käe rannet.

Kui nüüd asuda laskeasendisse, saab püss kindlalt paigal hoitud: käsivarre ümber olev tagu-

Joon. nr. 59.
Käe silmusesse juhtimine.

mine silmus tõmbab püssi tugevasti õlga, ilma et laskuril tuleks sel otstarbel eriliselt pingutada ja käe randme alla tulev rihma esiots annab hoidekätele hea toe.

Hariliku rihma kasutamine.

Harilik rihm pannakse ümber vasaku käsivarre ülalpool küünarnukki nii, et kui vasaku küünarnukiga toetada vastu maad, siis rihma esimene ots tuleb vasaku käe randme alla ja puudutab käe sisemist poolt (paremalt) varuka otsa kohalt

(v. joon. nr. 60). Rihma tagumine ots läheb vasaku käsivarre juurest vahetult alumise pandla külge.

Joon. nr. 60.
Hariliku rihmaga laskmine.

Põhinõudeid püssirihma kasutamisel.

Laskmisel tagumine rihm (B) jäetakse lahti — ja veel parem, võetakse hoopis ära. Kui seda ei tehta, siis tagumine rihm kisub püssi pära alumise osa ära vasakule (see nähe tuleb ette ka hariliku rihma kasutamisel, millel mõlemad otsad püssi külge kinnitatud).

Rihmale anda paras pikkus. Seda tehakse esimese silmuse pikkuse reguleerimisega. Tuleb hoida rihma liig pingule tõmbamise eest, sest see kisub püssi pära viltu.

Käsi tuleb asetada täiesti ristloodis püssi alla. Äärmisel juhtumil võib ta kõrvale kalduda kuni 5 cm.

Öla- ja käsivarred peavad moodustama täisnurga, et rihm ei libiseks alla.

Iga lasu ajal peab rihm asuma õlavarrel täpsalt ühel ja samal kohal. Rihma üles või alla poole nihutamine ka mõne sentimeetri võrra viib tabamused hoopis teise kohta.

Keha tuleb hoida tugevasti viltu laskesuunale.

Rihma ei tohi üleliia pingule tõmmata, see suurendab raua kõikumist kõrguti.

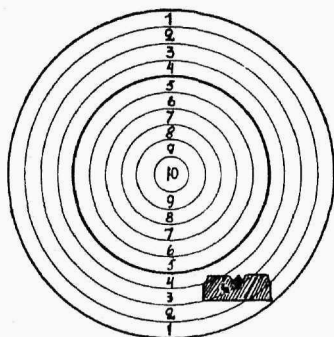
Lamades laskmisel võib rihma alati kasutada, põlvest laskmisel on temast ka veel kasu; püsti laskmisel on rihma kasulikkus küsitav ja paljud laskurid sellest asendist laskmisel rihma ei kasuta.

Laskur, pea meeles, et rihma käsitlemine on äärmiselt õrn asi. Vähemgi lohakus ja ebatäpsus viivad tabamused hoopis metsa. Rihma kasutamist tuleb hoolega läbi uurida ja põhjalikult järelle katsetada. Juhuslikust rihma kasutamisest tuleb täiesti loobuda.

4. Tabamuste ennustamine.

Hea laskur peab teadlik olema iga oma lasu saatusest. Laskmisel maastikul, millel kuulide kukkumine näha, näitab kuulide kukkumine tabamuse asukoha ära. Teistsuguses olukorras peab laskur ise oma tabamuste asukoha ennustama, eriti veel siis, kui iga tabamuse asukohta ei näidata.

Laskur peab teadma, kuhu tema kuul jooksis, et vajaduse korral teha parandusi. Paugu tekkimisel ei tohi silma sulgeda; hoopis vastupidiselt, nüüd algab silmal sama raske töö, kui sihtimisel, vahest veel raskemgi. Silm peab kinni püüdma, kuhu poole püssi suue kaldus lasuandmise hetkel sihtpunktist.

Joon. nr. 61.
Tabamuse ennustamine.

Näiteks laste tekkimisel püss „viskas” alla paremale (v. joon. nr. 61),

loomulikult kuul läks ka paremale alla.

Head ja teadlikud laskurid ennustavad tabamuse asukohad: 200 m kaugusel 10 cm täpsusega, 300

meetri peal 15 cm täpsusega ja 500 m peal 25 cm täpsusega.

5. Püssi tule hindamine.

Püssi tuld hinnatakse:

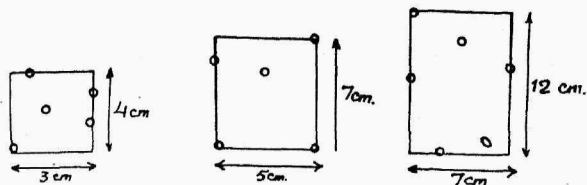
- 1) tabamuste hajumispinna suuruse ja
- 2) tabavuse järele.

Juba viielasulise seeriaga saab kätte võrdlemise õige pilt püssi tule kohta. Tahetakse täpsamaid andmeid, siis tuleb anda 10,20 või 40 lasku.

Hajumise hindamiseks tõmmatakse tabamustele ümber nelinurk, mille küljed läbistavad äärmiste kuulide keskkohati (v. joon. nr. 62) ja otsus tehakse nelinurkade külgede suuruse järele.

Need nõuded maksivad toelt laskmise kohta 100 m kauguselt.

Tabavuse poolest loetakse püss korralikuks, kui tema K.T.P. 100 m peal ei ole normaalsest

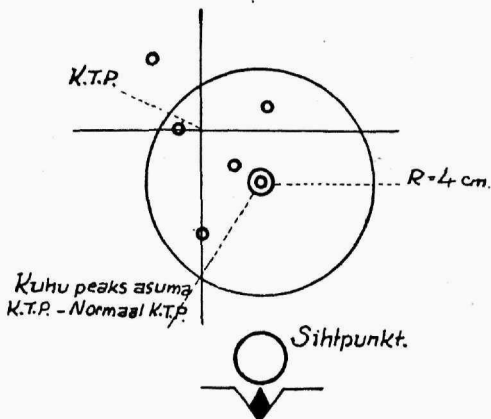
Joon. nr. 62.
Hajumispinna hinnang.

Hajumispinna kõrgus 4 cm. ja laius 3 cm. Püssi hajumine on väga hea.

Hajumispinna kõrgus 7 cm. ja laius 5 cm. Püssi hajumine on hea.

Hajumispinna kõrgus 12 cm. ja laius 7 cm. Püssi hajumine on rahuldav.

Püssi jooksu hajumise hindamine.

Joon. nr. 63.
Tabavuse hinnang.

K.T.P. kaugemal kui 4 cm (v. joon. nr. 63). Normaalse K.T.P. kõrgus sihtpunktist on laskmisel 100 m kauguselt algsihikuga (vene püssil sihkuga — 2):

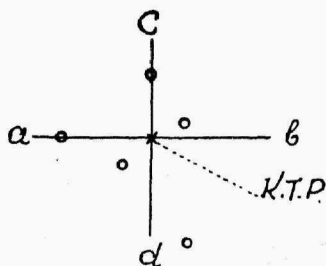
- Kaitseliidu vintpüssil 303" — 20 cm ,
- inglise püssil — 22 cm ja
- vene vintpüssil — 4 cm.

6. K.T.P. leidmine.

Iga laskur peab oskama leida oma püssi K.T.P. s.o. keskmist tabamuspunkti. Seda on alati tarvis tule hindamisel. K.T.P. leidmise viise on palju. Siin kohal toome kaks lihtsamat viisi, millised küllaldaselt rahuldavad meie laskurite igapäevaseid nõudeid.

K. T. P. leidmine poolitamisega.

Ülalt alla loetakse keskmine tabamus ja läbi selle keskkoha

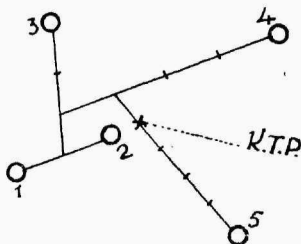
Joon. nr. 34.

K. T. P. leidmine poolitamisega.

tõmmatakse ristloodis joon. ab (v. joon. nr. 64). Siis loetakse vasakult paremale keskmine tabamus ja läbi selle keskkoha püüstloodis joon. cd. Nende kahe joone lõikepunkt võetaksegi K.T.P.

K. T. P. leidmine raskuse keskpunkti leidmise teel.

Esiteks ühendatakse sirgjoonega kaks lähimat tabamust (v. joon. nr. 65, 1 ja 2) ja nende vahe-
maa jagatakse pooleks. Poolituspunkt ühenda-
takse kolmandama, lähidamaa tabamusega (3)
ja saadud sirgjoon ja-
gatakse kolme ossa. Suuremale tabamuste ar-
vule lähedamal olev jaotuspunkt ühendatakse
järgmise lähema tabamusega (4) ja vahejoon
jagatakse nelja ossa. Edasi ühendatakse kol-
mele tabamusele lähimal olev jaotuspunkt
viienda tabamusega ja saadud ühendusjoon ja-
gatakse viide ossa.

Joon. nr. 65.

K. T. P. leidmine raskuse keskpunkti leidmise teel.

K.T.P. asukoha määrab jaotuspunkt, mis on lähimal suuremale osale tabamustest.

7. Laskemoon ja selle korraldamine.

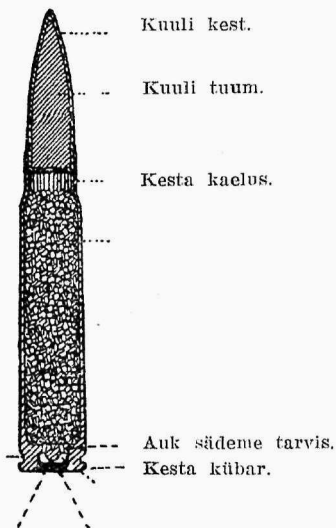
Padruni materjaalosa.

Sõjaväepüssi padrun koosneb neljast osast: kest, kuul, sütik ja rohulaeng (v. joon. nr. 66).

Kest ühendab padrunite üksikud osad. Eesot-
sas on kaelus kuuli mahutamiseks. Tagumisel
otsal on kübar, mille äärt pidi kest püssirauast

välja tõmmatakse. Kübara keskel on sütiku pesa ja selle põhjas alas, mille vastu lööknõela ots purustab sütiku. Sütikupesa põhjas on augukesed, mille kaudu sütiku plahvatuses tekkinud säde süütab rohulaengu.

Kübaral on vabriku, valmistuse aasta ja partii märgid. Näiteks inglise padrunil kübara kiri:

Kn. 18. VII. Z, tähendab: Valmistatud Kynochi vabrikus 1918. a.; padrun kuulub VII partiisse, missugune on ette nähtud sõjaväepüssi tarvis.

Kuul. Kuul koosneb: katest ja tuumast. Kate on tehtud kõvast metallist (harilikult melchiorist), et see ei sulaks ära õhus kiirel liikumisel. Kuuli tuumaks on harilikult tina, et kuulile anda suuremat raskust.

Sütik koosneb sütiku kestast ja sellesse mahutatud süütasesegust,

mis sisaldab paukuvat elavhõbedat ja plahvatab löögi saamisel lööknõelalt.

Joon. nr. 66.
Padrun.

. Rohulaeng. Sõjaväepüssi padrunites kasutatakse peaaesjalikult „suitsuta” püssirohtu, õigemini — vähese suitsuga püssirohtu. Püssirohule antakse mitmesugune välispidine kuju (libled, torukesed, makaronid j.n.e.), mis omab suure tähtsuse rohu põlemisel ja gaaside tekkimisel.

Padrunite korraldamine ja alalhoidmine.

Meil kasutada olevad padrunid on pärit mitmesuguseist vabrikutest, mitmesuguste valmistamisaastatega ja seetõttu nad erinevad oma laskeomaduste poolest üksteisest tunduvalt. Kui ühe vabriku ja ühel aastal ja korraga valmistatud padrunite partii oma laskeomadustelt on enam-vähem ühesugused, siis seda ei või ütelda mitmesuguste sortide ja partiide kohta. **Kui ühest ja samast püssist anda seeria laske mitmesugust liiki padrunitega, siis on hajumispind tunduvalt suurem kui samast püssist laskmisel ainult üht liiki padrunitega.**

Igal padruni liigil on oma algkiirus ja algkiiruste vahe ulatub sagedasti kuni mõnekümne meetrini sekundis. On teada, et iga 20 m/sek. algkiiruse muudatust 300 m pealt laskmisel muudab K.T.P. kõrgust 5 sm võrra. Näiteks on ühel padrunite liigil algkiirus 710 m/sek. ja teisel — 750 m/sek., siis teist liiki padrunid jooksevad esimestest 300 m kauguselt 10 sm kõrgemale; teise sõnaga, annavad 10 silma asemel juba 8 silma.

Siit näeme, et kuulide algkiirus omab nende jooksu suhtes äärmiselt suure tähtsuse ja seepärast tuleb iseäranis hoolitseda, et padrunid kauemini säilitaksid oma ballistilised omadused, eriti

veel siis, kui laskemoona hoidmise tingimused ei ole kõige paremad.

Ainult õhukindla pakkimise juures padrunid püsivad ballistiliste omaduste muutmiseta aastakümneid. Lahtine hoidmine on padruni surm: nende algkiirus väheneb 40—60 m/sek. ja hajumine kasvab vähemalt kahekordseks. Lahtiste padrunitest juures võivad sordid ja valmistusaastad segi minna, mis oma poolt veel halvendavad laske-tagajärgi.

Tahab laskur saavutada ühtlasi tagajärgi, peab tema hoolikaimalt uurima ja sorteerima omi padruneid.

Selleks:

— Sorteeri oma padrunid enne laskmist nende kübarail olevate märkide järel ja soorita iga laskmist ainult ühesuguste märkidega varustatud padrunitega.

— Vaata enne laskmist iga padrunit üksikult järel ja anna laskejuhatajale tagasi iga nähtava puudusega padrunit (kuul roostes, kest hallitanud või mõlgis, sütit roostes jne.).

— Hoida padrunid alati õhukindlalt tsinkkastides. Ava kinniseid tsinkkaste ainult niipalju kui seda laskmiseks tarvis läheb. Kui poolikud tsinkkastid pikemaks ajaks seisma jäävad, tinuta nad uuesti kinni.

— Lahtised padrunid hoida pidemeis ja padrunikottides ja soojas ning kuivas ruumis. Niiskus hävitab ka parima padrunit kiiresti, nii et sellega enam ei taba märki. Eriti jälgi, et padrunit sütit ei läheks roostesse ega tumeneks, sest sütit on värv, mille kaudu tuleb püssirohu lagunemine.

— Hoiä oma padrunid puhtad, sest mustad ja määrdinud padrunid ja kuulid rikuvad raua õõnet.

— Kui laskmine katkestatakse ja padrun jääb seisma sooja rauda, siis enne laskmise jätkamist vaheta see padrun ümber, sest rauas soojenes ka püssirohi ja selle padruni algiirus tuleb suurem kui teistel.

SISUKORD:

	Lhk.
Saatesõnaks	5
I. Algmõisteid lasketooriast	7
1. Kuuli liikumine rauas ja õhus	7
2. Hajumine	11
3. Definiitsioone ja mõisteid	13
II. Lasketegevused ja nende põhinõuded	15
1. Sihtimine	16
2. Püssi längutamine	18
3. Laekaela haaramine	19
4. Püssi palge panemine	20
5. Kukepäästmine	22
6. Laskeasendid	27
a) laskeasenditest üldse	27
b) laskmine lamades käelt	28
c) laskmine põlvelt	30
d) laskmine püsti käelt	32
e) laskmine istudes	36
f) laskmine lamades toelt	36
III. Püssi puhastamine ja hoolekanne	37
1. Püssi puhastamise ja hoolekande va- jadusest	37
2. Raua õõne puhastamine	39
3. Püssi muude osade puhastamine	45
4. Puhastus- ja korrashoiuabinõud ja nende kasutamine	46
5. Püssi hoidmine	52
6. Püssi ülevaatus	53
7. Laskuri järjekorralised kohused	57

IV. Laskur õpi oma püssi tundma	57
1. Püssi õige kokkupanemine	58
2. Tahma mõju laskmisele	59
3. Lae „kiskumine“	60
4. Püssi sobitamine laskurile	61
V. Laskur, õpi iseennast tundma	64
1. Sihtimise iseäraldused	65
2. Laskeasendi mõju K.T.P. asetusele	67
3. Püssi tugi, selle iseloomu ja asetuse mõju laskmisele	68
4. Laskuri tähtsamad vead	69
5. „Üleaisa“ visatud lasud	71
6. Laskmise taktika	72
7. Saage teadlikkudeks laskuriteks!	74
VI. Ilmastiku mõju laskmisele	75
1. Tuule mõju	75
2. Valgustuse mõju	77
VII. Laskmise tegelik läbiviimine	79
1. Kord tuleliinil	79
2. Tabamuste hindamine	81
3. Tabamuste näitamine	82
VIII. Praktilisi näpunäiteid laskureile	87
1. Laskuri kodune treening	87
2. Hingamisest laskmisel	89
3. Püssirihma käsitamine	90
4. Tabamuste ennustamine	93
5. Püssitule hindamine	94
6. K.T.P. leidmine	96
7. Laskemoon ja selle korraldamine.	97

VÄÄRTMETALLASJADE
JA MÄRKIDE TEHAS

ROMAN TAVAST

Valmistab eeskujulikus väljatöötamises:

Väärtmetallest esemeid:

auhindadeks, kingitusteks, kodu kaunistamiseks ja majapidamise otstarbeks.

Märke, medaleid, plakette ja metallkujusid.

Vormitunnuseid ja metallnööpe. Graveerimisi igasuguseid, käsitsi ja masinal.

Metallvormisid:

pressimise ja lõikamise riistu igasuguste teiste tööalade tarvis.

Metalltempleid reljeef- ja kullatrüki tarvis ning lakipitsateid.

Email silte,

nimelaudu, numbreid ja reklaam plakateid.

Tallinn, V. Roosikrantsi 6.

Telefon 452-79.

Kaitseliitlaste tarvete ladu

Tallinnas, Kaarli t 8,

soovitab rikkalikus valikus ja odavate hindadega:

Väikekaliibrilisi täpsuspüsse (rasked) „Arsenal“.
„Suomen Leijona“, „Skohan Tikka“, „Ilves“
„Erma“, „Ceco“ meistermudel, „Akah“ jne. jne.

Kaitseliidu täpsuspüsse.

Püssiraudu, harilikke ja täpsuspüssidele
mitmes kaliibris.

Dioptersihikuid, rõngaskirpe, harilikke kirpe,
püsside osi jne.

Kõrgeväärtuslikku laskemoona sõjaväe ja
väikekal. püssidele: „Vinchester“, „Palma“,
„Palma Hi-Speed“, „R“ harilik ja galvaniseeritud,
„Ceco“, „Nobel“ jne jne.

Iselaadimiseks kõrgeväärtuslikku püssirohtu
„Vihtavuori“. „Dupont“, kuule mitmes kal.
ja sütikuid.

Püstoleid „F. N.“, „Parabellum“ ja nende laske-
moona mitmes kaliibris.

Relvade puhastusabinõusid ja vahendeid.

Noorte Kotkaste tunnusmärke, vööpaela, käsi-
raamatuid, tasku- ja vöönuge jne. jne

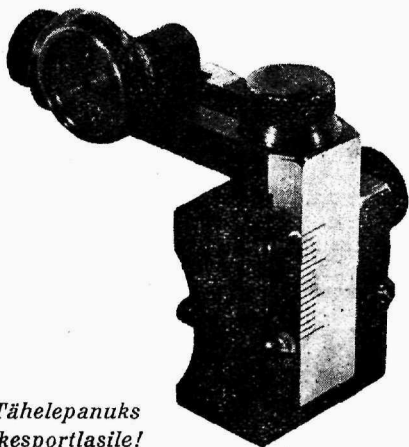
Kaitseliidu käelinte, kirjandust, jalanõusid, kaardi-
taskuid, püssikotte, kaitseliidu tunnusmärke,
märklehti, kujusid ja palju muud hädavajalist.

*Kaitseliitlased, naiskodukaitse ja noored
kotkad, pidage meeles, et tarvete ladu
peab silmas **ainult teie fuve.***

Kaitseliitlaste tarvete laost ostate odavate hindadega
kõiki kaitseliidu elus-olus teile vajalist. Külas-
tage tarvete ladu. Ostusundi ei ole. Kaitseliit-
laste tarvete ladu on avatud igal äripäeval
kella 11—15-ni ja lisaks veel igal teisipäeval,
reedel ja laupäeval kella 17—19-ni.

Viktor Thoen & Ko.

Tallinn, Kentmanni tän. 6. Telef. nr....

*Tähelepanuks
laskesportlasile!*

ERILISELT KAITSELIIDU .303" VINTPÜSSILE
VALMISTATUD MIKROM. DIOPTERSIHIK.

Uudisena—vahetatavad, teljel pöörlevad
dioptriavad viies erisuuruses, mis võimal-
davad sobiva ava valikut laskuri silmale
ja ilmastikule.

Samale püssile **UNIVERSAAL KIRP:**
ühel teljel samm- ja rõngaskirbud.

Müügil: **KAITSELIIDU TARVETE LAOS**
Kaarli tän. 8.

Laskeriistade töökoda

Karl Koppelman

Tallinna, Väike Karja t. 3.

Tehakse igasuguseid kuuli- ja haavlipüssi töid: uute osade valmistamine, jahipüsside puurimine, kilkrite pealepanemine, raudade mustamine, uute laadide valmistamine jne.

ERIALA: Padrunite laadimise abinõude valmistamine, dropter sihikute ja rõngaskirpude valmistamine ja uute raudade monteerimine täpsuspüssidele.

Nõuandja

päälikuile ja laskejuhatajaile

on major A. Partsi

„Laskuri käsiraamat“

Hind Kr. 1.50.

*Saada malevate instruktoritelt ja
Kaitseliidu tarvete laost
Tallinna, Kaarli tän. 8.*

426.876

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00015152 8